

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА

سماحة الإسلام باللغة الصربية

Абд Ер-Рахман ибн Абд Ел-Керим Еш-Шиха

د. عبد الرحمن بن عبد الكريم الشيحة

Превод:

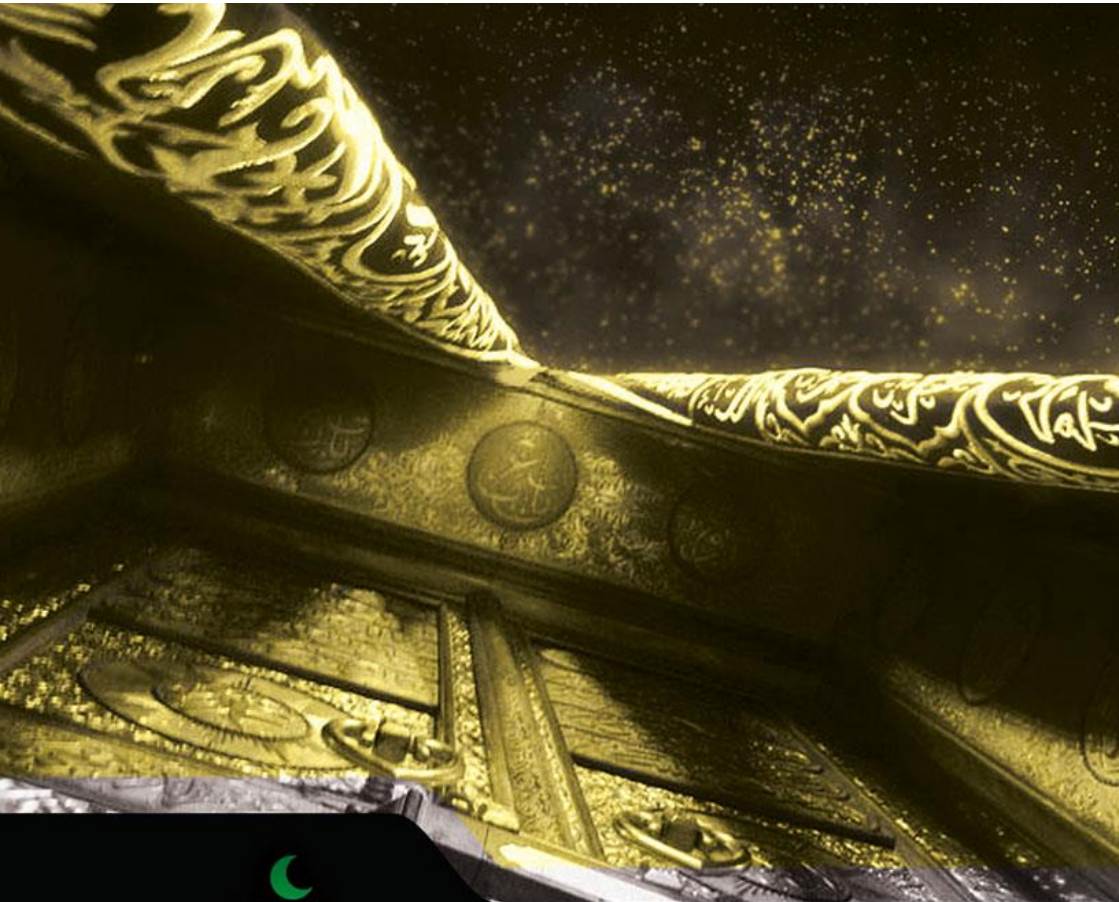
EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC)

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

& Мустафа Голош

Ревизија:

& Фарис Даутовић

ISLAM LAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА

У ИМЕ АЛАХА, АР-РАХМАН (МИЛОСТИВОГ), АР-РАХИМ (САМИЛОСНОГ)

Сва хвала и захвала припадају Алаху, нека је салеват и селам на нашег веровесника Мухамеда, његову породицу и асхабе.

У време када се ислам увелико оптужује за тероризам и приписује му се оно што заправо није од њега, с циљем да би се бежало од њега – све то је још више проузроковало прихватање ислама и у медијима су се појавиле оптужбе и нејасноће које немају основе нити чињеничних доказа, већ су то само нека лична тумачења усмерена против ислама и његових следбеника. Директор исламског културно-научног центра у Брауншвајгу (Немачка), Мухамед Сејфуд-дин, затражио је од мене да напишем једну сажету рисалу (књигу) која појашњава толеранцију ислама, и након Алаха, њему припадају заслуге што је ова књига објављена. Пуно ме је зачудила ова појава (оптужби на рачун ислама), нарочито у Немачкој, јер, отворено морам рећи да су немци добар народ и што их више упознајем та њихова (доброта се повећава). Овакав став према немачком народу умногоме потиче откако сам имао прилику да радим са великим бројем немаца који долазе у мој град ради посла или трговине. Ово лепо мишљење о њима се односи такође и на њихову владу, јер добар народ не може изабрати осим добре вође. Такође, због коректног става немачке владе према многим догађајима на међународној

сцени, честитам немачком народу на оваквој влади, а и немачкој влади честитам на оваком народу. Говорим лично, у своје име, волим Немачку и желим јој свако добро, просперитет и напредак. Желим да их уверим да ислам свима жели љубав, наклоност, мир и спас. Ово је оно са чиме ће се упознати читајући ову књигу. Очекујем, како од њихове владе тако и од народа, да озбиљно размисле о подршци исправном исламу и чињењу свега онога што ће омогућити да ислам буде доступан људима. Ово је оно што очекујем од њих сходно лепом мишљењу о њима јер ће овим добротинством решити и поправити многе проблеме са којима се сусреће савремена цивилизација као што су наркоманија и други пороци, непослушност и дезинтеграција затвореника итд. Опоравиће своју економију изградњом система који не зна за финансијски колапс и деструктивне економске промене с којима се данас свет суочава. Довољан доказ томе је позив великог броја држава на изградњу и успостављање исламског економског система, а с политичког аспекта гледано, придобиће симпатије и наклоност муслимана, којих има 1,57 милијарди, што чини четвртину светске популације, и Немачка ће тиме постићи веома добре и корисне савезе са 90% исламских земаља. Ми не поричемо да у Немачкој има муслимана који својим погрешним практиковањем шкоде исламу намерно или ненамерно, али је праведно и коректно констатовати да ислам нема ништа са погрешном интерпретацијом исламске вере од стране неких његових следбеника који се разилазе и одударају од исправног ислама. На крају, Немачка и њен народ су ми заиста драги,

а доказ томе је моја велика сарадња и брз одговор на захтев шејха Мухамеда Сејфуд-дина. Честитам Немачкој што има једног оваквог човека какав је шејх Мухамед Сејфуд-дин, који је умерен у свом мисионарству, искрен у својим идејама и правцу који следи, јасан и отворен у својим циљевима, лојалан својој земљи и њеним становницима. Ми га таквим сматрамо, а Алах над свим бди и рачуне своди.

Садржај

У ИМЕ АЛАХА, АР-РАХМАН (МИЛОСТИВОГ), АР-РАХИМ (САМИЛОСНОГ)

Сва хвала и захвала припадају Алаху, нека је салеват и селам (Божји мир и спас) на нашег веровесника Мухамеда, његову породицу и асхабе.

Неки од узрока који су помогли ширење ислама и његово прихватање од стране немуслимана је то што је лако схватити његова учења, толеранција ислама у међуљудским односима, као и то што се не супротставља и не сукобљава са здравом фитром (природом) са којом је Алах створио људе. Штавише, ислам јасно и отворено позива да се тој здравој природи удовољи и да јој се не супротставља како је то појаснио Узвишени Алах у Свом говору: “Ти управи лице своје вери, као прави верник, вери, делу Алахову, према којој је Он људе начинио – не треба се мењати Алахова вера, јер то је права вера, али већина људи то не зна”. (Ар-Рум 30)

Можда ћемо то најбоље појаснити на примеру сексуалног нагона према којем ислам нема никакву аверзију, нити га забрањује, већ га поспешује и наређује да му се што пре удовољи, па каже Алах Узвишени: “Удавајте неударе и жените нежењене, и честите робове и робиње своје; ако су сиромашни, Алах ће им из обиља Свога дати. Алах је неизмерно добар и све зна.” (Ан-Нур 32)

И Алахов посланик, а.с., подстиче на удовољење сексуалном нагону, па каже: “О скупино младића, ко од вас

има могућности да се жени нека се жени, јер је то гаранција за чување погледа (обарање погледа – негледање у оно што је харам (забранјено) и стидних места (чување од блуда), а ко не може нека пости, јер му је то заштита (заштита од чињења и упадања у блуд)”. (Бухари)

Међутим, ислам није дозволио да се сексуалном нагону удовољава без услова и контроле, већ је уредио и објаснио исправан пут и здрав начин како му удовољити па је прописао брак који је предвиђен за то. Браком се постиже смирај којем свако од нас тежи, љубав на којој опстаје брачна заједница, а све то даје потомство које смирује и успокоји супружнике на један легалан начин у оквиру свете везе како то појашњава Узвишени Алах у Свом говору: “И један од доказа Његових је то што за вас, од врсте ваше, ствара жене да се уз њих смирите, и што између вас успоставља љубав и самилост; то су, заиста, поуке за људе који размишљају”. (Ар-Рум 21)

Сваки други начин удовољења овом нагону Алах је учинио забрањеним и упозорио је на њега јер изазива појаву и ширење болести, прекидање потомства, рађање деце из блуда, нестабилног и немирног душевног стања, огорчених на читаво друштво. Каже Алах Узвишени: “И што даље од блуда, јер то је разврат, како је то ружан пут!” (Ал-Исра’ 32)

Важно је напоменути да у случају нетрпељивости међу супружницима ислам дозвољава и прописује развод брака у складу са условима и правилима која штите права оба супружника и води рачуна о њиховим осећањима, јер је

циљ ислама формирање срећне породице која је основ успешног друштва у којем ће сваки појединац моћи слободно и лагодно да упражњава своју веру и дуњалучке (овосветске) послове и тако постане активан и продуктиван. Овако је и са свим осталим сегментима људске природе, па је прописано олакшавање и флексибилност како се људска душа не би оптеретила оним што не може поднети, било да се ради о речима или делима. У том смислу последња вера, ислам, је та са којом је Алах, нека је слављен Он, задовољан да буде вера свим световима. Онај ко је прихвати успеће и биће срећан на овоме свету, његова душа ће бити растерећена, а срце смирено. Такву смиреност не може осетити осим онај ко живи у сласти имана (веровања), а очекује га и срећа на будућем свету уз Алахову дозволу, у рају који је простран колико небеса и земља, а припремљен је за богобојазне. Онај коме је Алах, из Своје мудрости и правде забранио ислам, живеће тешким и мучним животом на овоме свету, па чак иако својом вањштином показује да је срећан, а оно што га чека на будућем свету је још горе и вечно је. Алаха молимо за опрост и спас. Човек је несавршен и мањкав па је због те његове карактеристике ислам најједноставнија и најлакша вера, а посебно у сегменту Алахових прописа који су засновани на праштању и толеранцији. Та толеранција и праштање обухватају и важе за све прописе осим у једном случају, а то је право обожавања и робовања, где Алах није задовољан да Му се приписује судруг ни на који начин, као што је појаснио Узвишени у свом говору:

“Алах неће опростити да Му се неко други сматра равним, а опростиће мање грехе од тога коме Он хоће”.

Ислам је муслиману дао излаз из сваке грешке или греха којег је починио, обраћајући се његовом разуму и лечећи његову збуњену психу, и то тако што су врата покајања пред њим отворена како би оставио грех, а кајање због тог греха учинио је откупом за њега. Алах је највеликодушнији и најплеменитији па поред опроста ономе ко остави грех следи и награда од Алаха, будући да је он тај грех оставио из страха према Алаху и надајући се Његовој награди. Има ли већег добродетелства од овога!? Каже Узвишени: “Реци: “О робови моји који сте се према себи огрешили, не губите наду у Алахову милост! Алах ће, сигурно, све грехе опростити”. (Аз-Зумар 53)

Ислам је учинио тевбу (покајање) лако сваком човеку па у њој нема ничега што је тешко и напорно. Каже Алах Узвишени: “Онај ко какво зло учини или се према себи огреши па после замоли Алаха да му опрости – наћи ће да Алах прашта и да је милостив”. (Ан-Ниса’ 110)

Такође каже Узвишени: “Он прима покајање од робова Својих и прашта рђаве поступке и зна шта радите”. (Аш-Шура 25)

Ислам чува људски живот и кад се греси и непокорност понављају, јер је опрост везан за покајање колико год се греси понављали, као што је то појаснио Алахов посланик, а.с., у свом хадису: “Шејтан (ђаво) каже: – Господару, тако ми Твоје величине, нећу престати да заводим Твоје робове са правога пута све док су им душе у њиховим телима. Па

је Господар (Алах) рекао: - Тако ми Моје величине и узвишености, Ја нећу престати да им праштам све док ме буду молили за опрост.” (Бележи га Ахмед, а шејх Албани га је оценио веродостојним у делу “Ас-Сахиџа 104)

Такође, ислам је прописао опрост за сваки грех којег човек почини под присилом, грешком, или из заборављавања, ако буде ненамерно и ако не буде устрајао на њему. Посланик, а.с., каже: “Заиста ће Алах мом умету (мојим следбеницима) прећи (у другом ривајету предању – опростити мом умету) преко грешака и онога што су из заборављавања или присиле починили.” (Бележи га Ибн Маџе, а шејх Албани га је оценио веродостојним у Сахиџу, Ал-Мишкат 6284, Ел-Ирва’ 82)

Врата опроста у исламу су отворена у свако време и у сваком стању до последњег тренутка живота Адемових синова (људи) без ограничења временом и местом. Каже Алах Узвишени: “Алах прима покајање само од оних који учине какво рђаво дело само из лакомислености, и који се убрзо покају; њима ће Алах опростити. – А Алах све зна и mudar је. Узалудно је кајање оних који чине рђава дела, а који, кад се неком од њих приближи смрт, говоре: "Сад се заиста кајем!", а и онима који умру као неверници. Њима смо болну патњу припремили.” (Ан-Ниса’ 17-18)

Алахов посланик, а.с., каже: “Алах прима покајање свога роба све док му душа не дође до грклана”. (Бележе га Ахмед, Ибн Хибан, Тирмизи, Ибн Маџе, а шејх Албани га је оценио веродостојним у “Сахиџу-џами’ 1902”)

У исламу нема очајања и губљења наде у Алахову милост, јер је ислам затворио врата таквом стању и појаснио да је губљење наде у Алахову милост од дела неверника, па каже Узвишени: “И не губите наду у милост Алахову; само неверници губе наду у Алахову милост.” (Јусуф 87)

То је зато што се опрост заслужује Алаховом добротом уз покајање и тражење опроста како је појаснио Алахов посланик, а.с., у хадису: “Тако ми Онога у Чијој је руци моја душа, када ви не бисте грешили, Алах би вас заменио с народом који би грешио и молио Алаха за опрост па би им Он праштао.” (Муслим)

У исламу су отворена врата наде, а остављање греха и покајање због њега је оно што Алах воли, задовољан је тиме и радује се због тога. Ово је оно што подстиче човека да пожури са покајањем па каже посланик а.с.: “Алах се више обрадује тевби (покајању) Свога роба, који се покаје, пре него што би то учинио неко од вас када би путовао на деви кроз пустињу и она му побегне, а на њој му сва храна и вода, па је дуго тражио и, изгубивши наду да ће је пронаћи, легао у хлад једнога дрвета да се одмори, и у таквом стању очаја, одједанпут, угледао своју децу у непосредној близини његовој како мирно стоји, те одмах скочио и ухватио је за поводац, и од силне радости, узвикнуо: “Боже мој, Ти си мој роб, а ја сам Твој господар!”, погрешно се изразивши од силне радости.” (Муслим)

Читањем ове књижице биће ти у потпуности јасно и спознаћеш многе димензије толеранције и флексибилности

с којом ислам приступа у свим сегментима живота, било да се ради о појединцу или друштву, верским или овосветским стварима.

Зато издвој део свог времена за проучавање и упознавање ислама, а никако не суди о њему на основу поступака оних муслимана који су незналице, па ако будеш из убеђења задовољан њиме, Алах ће те њему приближити, а информације до којих дођеш ће бити научне и спознајне и представа о исламу ће ти бити тачна и јасна, далеко од искривљења и фалширања чињеница чему прибегавају непријатељи ислама. И знај да све оно што се коси са здравом природом и разумом није од ислама. Заиста је чудно да људи иду десно и лево тражећи веру у којој ће остварити и постићи срећу, прихватају вере које здрав разум, природа и срце одбијају, а не прихватају истинску и праву веру. Узрок томе је ђаво који људима жели заблуду и наред па их одвраћа од исправне вере за коју зна да ако би је људи прихватили постигли би срећу на оба света. Ово је оно што је ђаво обећао да ће чинити када је истеран и прогнан из раја. Рекао је Алах Узвишени наводећи шејтанове речи: “Е тако ми достојанства Твога” – рече – “сигурно ћу их све на странпутицу навести, осим Твојих међу њима робова искрених!” (Сад 82-83)

Треба знати да је улазак у ислам Алахова благодат и упута коју Он даје ономе коме хоће од својих робова, па има ли неко да боље од Алаха зна искреност нијета (намере) и жеље за спознајом истине и њеним слеђењем!? Ономе ко је искрен у тражењу истине, Алах олакша пут и начин да дође

до ње, па настој да будеш од таквих. Каже Алах Узвишени:
“Они ти пребацују што су примили ислам. Реци: "Не пребацујте ми што сте ислам примили; напротив, Алах је вама милост подарио тиме што вас је у праву веру упутио, ако искрено говорите.” (Ал-Хуџурат 17)

АЛАХУ ЈЕ ПРАВА ВЕРА ЈЕДИНО ИСЛАМ

Ислам је вера са којом је Алах послао све веровеснике почев од Адема а.с. То је вера с којом је Алах задовољан да буде вера свим световима, цинима и људима, јер Алахова је Земља и све што је на њој. Каже Узвишени: “Алаху је права вера једино ислам.” (Алу Имран 19)

Ислам је дошао с позивом у монотеизам – веровање у Алахову једноћу, искрено обожавање само Алаха без да Му се ширк чини (тј. да се нико и ништа не обожава упоредо са Њим). То је позив свих веровесника и посланика. Каже Узвишени Алах: “Он вам прописује у вери исто оно што је прописао Нуху и оно што објављујемо теби, и оно што смо наредили Ибрахиму и Мусау и Исау: "Праву веру исповедајте и у томе се не подвајајте!"

Веровесници пре Мухамеда, а.с., су били слати одређеним народима и у одређено време, па када би веровесник неког народа умро, а време без веровесника се одужило, појавиле би се девијације у примени верозакона с којим је био послан тај веровесник. Појавио би се ширк (обожавање нечег другог мимо Алаха), непримењивање учења и принципа верозакона, неправда и угњетавање. Алах би потом послао другог веровесника да обнови претходни верозакон и позив у обожавање Алаха без да му се ширк чини. Каже Алах Узвишени: “Ми смо сваком народу посланика послали: "Алаху се клањајте, а кумира се клоните!"

Последњи од веровесника и посланика је био Мухамед, а.с., којег је Алах послао након што неко време није било посланика, да буде печат свих веровесника и посланика, да његов верозакон буде последњи верозакон, да свим световима радосне вести доноси и да опомиње људе и цине, и белце и црнце, и арапе и неарапе подједнако. Рекао је Алах Узвишени: “Ми смо те послали свим људима да радосне вести доносиш и да опомињеш.”

Неопхоно је било да ова посланица и верозакон садржи специфичности у односу на претходне, како би био у складу са еволуцијом и напретком друштава и како би се односио на све људе без обзира на разлике у пореклу, раси, нацији. Од тих специфичности је и универзалност и милост према целом човечанству како нас је о томе обавестио наш Господар Узвишени: “А тебе смо само као милост световима послали.” (Ал-Анбија’ 107)

Од тих специфичности су савршеност и свеобухватност у законодавству и прописима који уређују стање појединца и заједнице, као и однос са околним заједницама, како би се осигурао опстанак који им је Алах прописао и како би то законодавство било добро и подесно за свако време и место све док се Алаху не врати све што је на Земљи. Рекао је Узвишени Алах: “Данас су неверници изгубили сваку наду да ћете ви отпасти од своје вере, зато се не бојте њих – већ се бојте Мене. Сада сам вам веру вашу усавршио и благодат Своју према вама употпунио и задовољан сам да вам ислам буде вера.”

Зато је толеранција, флексибилност и једноставност ислама оно што душа воли у прихватању убеђења и веровања. Посебна толеранција и широкогрудост исламске вере се огледа у лакоћи и једноставности прописа на пољу ибадета (обрета), где је сваки пропис у складу са могућностима и приликама, како би га људи лако применили сходно својим могућностима у свако време и на сваком месту на Земљи онако како је то Алах наредио и Његов посланик а.с. Овај принцип и правац појашњавају речи Узвишеног Алаха: “Алах никога не оптерећује преко могућности његових.”, као и речи Посланика а.с.: “Оставите ме док сам ја вас оставио (не питајте ме унапред о ономе што вам нисам у обавезу ставио). Заиста су они пре вас пропали због тога што су пуно питали и разилазили се са својим веровесницима, па када вам нешто забраним то оставите, а када вам нешто наредим, урадите онолико колико можете.” (Бухари)

Толеранција и великодушност ислама је основни стуб на којем се темељи исламско законодавство, почев од најважнијих ствари вере, као што је акида (веровање) па до најситнијих и то без оптерећивања и додијавања. Нема претеране жестине и строгаће па да се охарам (прогласи забрањеним) оно што је халал - дозвољено, нити претераног попуштања па да се охалали (прогласи дозвољеним) оно што је харам - забрањено. Ово из разлога што је законодавство објављено човечанству на начин да води рачуна о осећањима и могућностима људи, а исламски верозакон (шериат) итекако води рачуна о томе будући да је ислам вера фитре (здраве природе), која се не

сукобљава и не коси са том урођеном, здравом природом, већ напротив – у складу је и подудара се са њом па је свима дата прилика да чине ибадет у складу са њиховим могућностима и приликама. Каже Алах Узвишени: “Он (Алах) вас је изабрао и у вери вам није ништа тешко прописао.”¹

Зато у исламским прописима постоји велика толеранција, ширина, флексибилност и олакшице како би се отклонио сваки вид потешкоће и напора од оних који их следе и практикују. То је оно што их (прописе) чини допадљивим срцима свих скупина исламског друштва без обзира на њихов ниво и различитост идеја, па сви уживају у примени тих прописа и раду по њима. О овоме сведоче и они немуслимански који су коректни. Исламски прописи воде бригу о богатом и сиромашном, о здравом и болесном, старом и младом, о мушком и женском, о владару и потчињеном и свим временским и просторним условима. Човечанство од свог настанка није спознало такво законодавство, које садржи принципе и правац заснован на умерености и толеранцији, као што је ислам. То је зато што је исламски закон у складу са природом човека којег је Алах створио слабашним. Каже Алах: “Алах жели да вам олакша – а човек је створен као нејако биће.”²

Толеранција и великодушност ислама, у смислу отклањања потешкоћа и напора, је свеобухватна и није ограничена само на његове следбенике. Појава ислама и

¹ Ал-Хаџџ 78.

² Ан-Ниса' 28.

мисија посланика Мухамеда, а.с., је позив, подстицај и добро и за седбенике пријашњих вера који су у њима имали потешкоће које је ислам поједноставио, па каже Алах Узвишени: “Онима који ће следити Посланика, Веровесника, који неће знати читати ни писати, којег они код себе, у Теврату и Инџилу, записана налазе, који ће од њих тражити да чине добра дела, а од одвратних одвраћати их, који ће им лепа јела дозволити, а ружна им забранити, који ће их терета и тешкоћа које су они имали ослободити. Зато ће они који буду у њега веровали, који га буду подржавали и помагали и светло по њему послано следили – постићи оно што буду желели.”³

Један од видова толеранције и великодушности ислама је и дозвољеност иџтихада – изналагања решења и одговора на основу валидних доказа у правно-шеријатској јуриспруденцији, којем је Алахов посланик подучио Муза ибн Џебела када га је послао у Јемен, па му је рекао: “По чему ћеш судити? Муаз одговори – По Алаховој књизи. А ако то не нађеш у Кур’ану – рече Посланик а.с. Муаз одговори – По сунету Алаховог посланика. Рече Посланик а.с. – А ако ни у њему не нађеш решење? Муаз рече – Онда ћу размислити како је најбоље. Затим га је Алахов посланик потапшао по грудима и рекао: “Хвала Алаху који је изасланика Алаховог посланика упутио на оно са чиме је задовољан Алахов посланик.” (Ахмед Шакир га сматра веродостојним)

³ Ал-А'раф 157.

То је како би ислам био вера која држи корак са развојем и која је подесна за свако време и место, а ислам је дошао са општим принципима и начелима и основним правилима која су свеобухватна и стабилна. Тако се у зависности од времена и простора не мењају принципи и правила веровања и ибадета (обрета) као што су темељи имана (веровања) (имански шарти), намаз (молитва) – број реката и време када наступа, зекат (обавезна милостиња) – његова количина, односно проценат који се издваја из иметка, пост – време када наступа, хаџ – начин и време обављања, његове границе, итд. Сви догађаји, ситуације, нови захтеви (новонастале ситуације) се посматрају кроз призму Кур’ана часног, па ако су у складу са њим, прихватиће се и неће се тражити мимо тога. Ако се пак у Кур’ану не нађе одговор, онда се тражи у веродостојном сунету (пракси) Алаховог посланика, а.с., па ако се подудара са њим прихватиће се и неће се тражити мимо тога. Уколико се не нађе одговор у Кур’ану и сунету онда ће се ићи даље у истраживању па ће се консултовати побожни учењаци и њихов иџтихад (мишљење) у сваком времену и месту како би се постигла општа корист и одговорило на захтеве њиховог времена и прилике у којима се налази друштво. Наравно, учењаци своје ставове темеље на Кур’ану, сунету и општим шеријатским правилима која су узета из Кур’ана и сунета (праксе Посланика а.с.) као што су правила: у основи су све ствари дозвољене, чување и заштита интереса, олакшавања и отклањање потешкоћа, отклањање штете, у нужди престају важити забране, нужности су саме по себи ограничене (тј. не треба претеривати како не би испало да

је све нужност), отклањање штете је прече од прибављања користи, изабрати мање од два зла (у случају када је човек принуђен да почини неки грех онда ће учинити оно што је мање зло), зло се не отклања другим злом (штета се не отклања штетом), личну штету треба истрпити ради отклањања општег зла и штете итд. Ова правила нису утемељена на страстима и некаквим прохтевима, већ се до њих дошло враћањем на оно што је корист и добро за човека без да се супротставља шеријатском тексту, а све то с циљем да ислам увек држи корак са временом и захтевима сваког друштва. Овај говор нија тек онако, без било каквих доказа, разумевања, разматрања и знања. Ко прелиста кур'анске и хадиске текстове биће му јасно да ислам позива толерантницији и олакшању.

ИСЛАМ И МЕТОД ТОЛЕРАНЦИЈЕ

Када говоримо о толеранцији у исламу, не мислимо на један од његових аспеката већ говоримо о исламу и целини, јер се толеранција односи на сваки његов део. А како и не би било тако када је Посланик, а.с., рекао: “Најбоља вера за вас је она која је најлакша и најједноставнија.” (Бележи Ахмед, а шејх Албани га је оценио веродостојним у “Сахихул-џами’ 3309)

Такође је казао посланик а.с.: “Алаху је најдража чиста и једноставна вера.” (Бухари)

Ислам је правац, пут и систем потпуне толеранције и блакости, то је једноставна вера средине. Каже Узвишени: “И тако смо од вас створили праведну заједницу да будете сведоци против осталих људи, и да Посланик буде против вас сведок.”⁴

1. Толеранција ислама на пољу политике и дипломатских односа. Рекао је Алах Узвишени: “Алах вам не забрањује да чините добро и да будете праведни према онима који не ратују против вас због вере и који вас из завичаја вашег не изгоне – Алах, заиста, воли оне који су правични.” (Ал-Мумтаханах 8)

2. Толеранција ислама на пољу социјалне једнакости. Каже Алах: “О људи, Ми вас од једног човека и једне жене стварамо и на народе и племена вас делимо да бисте се упознали. Најугледнији код Алаха је онај који Га се

⁴ Ал-Бакарах 143.

највише боји, Алах, уистину, све зна и није Му скривено ништа.” (Ал-Хуџурат 13)

3. Толеранција ислама на пољу морала и етике. Каже Узвишени: “Ти са сваким – лепо! И тражи да се чине добра дела, а незналица се клони!” (Ал-А’раф 199)

“За оне који, и кад су у обиљу и кад су у оскудици, удељују, који срџбу савлађују и људима праштају – а Алах воли оне који добра дела чине.” (Алу Имран 134)

“Добро и зло нису исто! Зло добрим узврати, па ће ти душманин твој одједном присни пријатељ постати.” (Фуссилет 34)

4. Толеранција на пољу ибадета (обрета). Каже Узвишени: “А они који буду веровали и добра дела чинили – Ми никог не задужујемо преко његових могућности – биће становници раја, у њему ће вечно остати.” (Ал-А’раф 42)

5. Толеранција на пољу економије. Рекао је Узвишени: “Они који се каматом баве дићи ће се као што ће се дићи онај кога је додиром ђаво избезумио, зато што су говорили: "Камата је исто што и трговина." А Алах је дозволио трговину, а забранио камату. Ономе до кога допре поука Господара његова – па се окани, његово је оно што је пре стекао, његов случај ће Алах решавати; а они који то опет учине – биће становници пакла, у њему ће вечно остати.” (Ал-Бакарах 275)

6. Толеранција на пољу међуљудских односа. Каже Алах Узвишени: “Реци робовима Мојим да говоре само лепе речи: – јер би ђаво могао посејати непријатељство међу

њима, ђаво је, доиста, човеков отворени непријатељ.” (Ал-Исра’ 53)

7. Толеранција на пољу одгоја и образовања. Рекао је Алахов посланик а.с.: “Олакшавајте и немојте отежавати! Обвеселујте и немојте растеривати!” Мутефекун алејхи (Говорите хајр (добро) и лепе вести, а немојте растеривати застрашивањем и претњама)

Исламски шеријатси текстови позивају на учвршћивање и успостављање толеранције и флексибилности путем подстицања примене истих, што важи и за друштво и за појединце. Рекао је посланик а.с.: “У чему год се нађе благост (љубазност), она то и украси, а одакле се год благост уклони, то буде унакажено (изобличено).” (Муслим)

“Буди толерантан према другима да би други били толерантни према теби.” (Бележи га Ахмед, Сахикул-цами’ 982)

“Алах воли благост у свему.” (Мутефекун алејхи)

Када говоримо о овом питању на нивоу заједнице, Алахов посланик, а.с., је довио (молио) за онога ко је благ и љубазан према својој заједници и пут толеранције и флексибилности узео за правац који ће следити у вођењу свог народа, па каже: “Господару мој, према ономе из мог умета ко буде окрутан при обнашању власти, Ти буди окрутан, а према ономе ко буде благ и добростив, Ти буди благ и добростив.” (Муслим)

Ислам подстиче на љубазност и толеранцију која бива разлог уласка у рај и удаљавањем од ватре (пакла). Рекао је Алахов посланик а.с.: “Алах је забранио ватри онога ко буде благ, пријатан и присан.” (Хаким, а шејх Албани га је оценио веродостојним у “Сахихут-тергиб вет-терхиб”)

Међутим, треба знати да толеранција и олакшавање, посебно у обредима, немају за циљ да утичу и ремете сврху вере и закона. Не сме се охалалити харам (дозволити нешто што је забрањено) и обрнуто. Толеранција и флексибилност ислама не значе немарност и неизвршавање прописа, ремећење исламске концепције и јавног морала, већ је њихова сврха отклањање потешкоћа и удаљавање од греха и непокорности. Каже Аиша, р.а., жена Алаховог посланика а.с.: “Алахов Посланик није никада бирао између две ствари, а да није изабрао (ону) лакшу, осим да то буде грех, па ако би то био грех, био би далеко (најдаље од свих других) од те ствари. И никада се Алахов Посланик, није светио због себе, осим када су Алахове забране кршене па би се светио због Узвишеног Алаха.” (Муттефекун алејхи)

Изузетак су нужне ситуације за које важе посебни прописи. Можда ћемо најбољу представу о толеранцији ислама имати кроз следеће аспекте:

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА НА ПОЉУ АКИДЕ (ВЕРОВАЊА – ИДЕОЛОГИЈЕ)

Акида (веровање) у исламу је основа на којој почива вера и она је стуб којем нема равна. Дакле, нема вере без акиде. Зато нас је наш Господар обавестио о овоме, па каже: “Алах неће опростити да Му се неко други сматра равним, а опростиће мање грехе од тога коме Он хоће.”

Од видова толеранције и једноставности ислама на пољу акиде издвајамо следеће:

1. Исламска акида (веровање) је јасна и транспарентна, без икаквих превара, лажи, нејасноћа, подвала. Лако је могу схватити обични људи и учени, деца и одрасли ... када им се наређује да се у Алаха мора веровати и да једино Њега треба обожавати без икаквог посредништва и не приписујући Му судруга. Исламско веровање може свако спознати јер није намењено само одређеним скупинама. Исламско веровање није од оних веровања која омаловажавају и понижавају људски разум, тражећи од њега да обожава камења, дрвеће или животиње. Од једноставности и лакоће исламског веровања је и то што га може схватити арап бедуин у пустињи, па када буде упитан како је спознао свога Господара рећи ће водећи се својом фитром (здравом природом): “Балега указује на камилу, а трагови стопала указују на путника. Зар мркла ноћ, Земља са својим путевима и звездано небо не указују на Онога који све потанко зна и о свему је обавештен.

2. Од толеранције ислама на пољу акиде је и то што обавезује све своје следбенике да верују у све претходне посланике и књиге које су им објављене. Рекао је Алах Узвишени: “Посланик верује у оно што му се објављује од Господара његова, и верници – сваки верује у Алаха, и мелеке (анђеле) Његове, и књиге Његове, и посланике Његове: "Ми не издвајамо ниједног од посланика Његових." И они говоре: "Чујемо и покуравамо се; опрости нам, Господару наш; Теби ћемо се вратити.” (Ал-Бакарах 285)

3. Такође, од толеранције ислама на пољу акиде (веровања) је и то што се нико не сме присилити да прихвати ислам без његове жеље и пристанка. Каже Узвишени: “У веру нема присиљавања – Прави пут се јасно разликује од заблуде! Онај ко не верује у ђавола, а верује у Алаха – држи се за најчвршћу везу, која се неће прекинути. – А Алах све чује и зна.” (Ал-Бакарах 256)

То је зато што је разилажење људи по питању вере стварност у складу са Алаховом одредбом и не смеју се људи приморавати да буду муслимани. Каже Алах: “Да Господар твој хоће, на Земљи би доиста били сви верници. Па зашто онда ти да нагониш људе да буду верници?” (Јунус 99)

Онај до кога стигне исламска мисија и позив и појасни му се суштина вере, након тога има слободу избора као слободан човек да прихвати ислам или одбије, јер каже Узвишени: “И реци: "Истина долази од Господара вашег,

па ко хоће – нека верује, а ко хоће – нека не верује!" Ми смо неверницима припремили ватру чији ће их дим са свих страна обухватити; ако замоле помоћ, помоћи ће им се текућином попут растопљене ковине која ће лица испећи. Ужасна ли пића и грозна ли боравишта!" (Ал-Кахф 29)

4. Толеранција ислама на пољу акиде се огледа и у томе што се мишљење и суд о некоме формира на основу његове вањштине, тј. његових дела и речи, а не на основу његових намера. Дакле, нико се неће казнити због своје намере, јер је она унутрашња ствар и то је између роба и Рабба (Господара – Алаха), коју нико од људи, ма ко он био, не може знати.

5. Један од видова толеранције ислама на пољу акиде је и то што у случају принуде човеку није забрањено да прогласи како је променио веровање како би се спасио казне и ослободио, па каже Узвишени Алах: “Онога који занегира Алаха, након што је у Њега веровао – осим ако буде на то приморан, а срце му остане чврсто у вери – чека Алахова казна. Оне којима се неверство буде милило стићи ће срџба Алахова и њих чека патња велика.” (Ан-Нахл 106) То је зато да не би муслиман упао у искушење жестоког кажњавања као што је био случај са Амаром бин Јасиром, р.а., кога су ухватили мушрици (идолопоклоници) и нису га хтели пустити све док није лоше говорио о Алаховом посланику, а.с., и по добру споменуо њихова лажна божанства. Када је дошао посланику, а.с., питао га је: “Шта је било с тобом? Амар одговори: “Зло Алахов посланиче!

Нису ме оставили све док тебе нисам по лошем споменуо , а њихова божанства по добру.” Рече посланик, а.с., – А шта је с твојим срцем? Одговори Амар – Смирено је на иману (веровању у Алаха). На то му посланик а.с. рече – Ако те поново ухвате ти поступи на исти начин.” (Бележи га Хаким и каже да је овај хадис веродостојан по критеријумима Бухарије и Муслима)

Слично се догодило и Билалу р.а. Од Абдулаха бин Месуда се преноси да је рекао: “Први који су објавили да су примили ислам били су Алахов посланик, а.с., Ебу Бекр, Амар и његова мајка Сумеја, Сухејб, Билал и Микдад. Алаховог посланика, а.с., је штитио његов амица Ебу Талиб, Ебу Бекра је штитило његово племе, а што се тиче осталих, мушрици су их ухватили, облачили би им металне оклопе и тако их излагали сунцу. Сви су се покорили и удовољили мушрицима у ономе што су желели осим Билала, који је свој живот сматрао јефтиним на Аллаховом путу и који је био презрен и неважан код свога народа. Ухватили су га и дали га двојици дечака који су са њим кружили по меканским кланцима док је он изговарао речи “ехад – један”. (Албани га је оценио веродостојним у “Сахихус-сиретун-небевијјех”)

6. Толеранција ислама на пољу веровања се огледа и у томе што ослобађа људску душу од обожавања нечега другог мимо Алаха, свеједно да ли се ради о послатом веровеснику, или Алаху блиском мелеку (анђелу). То се постиже тако што се иман усади у срце муслимана, па се не плаши никога осим Алаха , свестан је да нема користи нити

штете осим оно што Алах одреди и да нико од створења не може какву корист прибавити нити штету нанети, осим онолико колико Алах одреди и хоће. Рекао је Узвишени: “Неки поред Њега божанства прихватају која ништа не стварају, а која су сама створена, која нису у стању од себе неку штету отклонити ни себи какву корист прибавити и која немају моћи живот одузети, живот дати нити оживети.”⁵

Све је у рукама Алаха, апсолутног Владара, па каже Алах Узвишени: “Ако ти Алах даде какву невољу, нико је осим Њега не може отклонити, а ако ти зажели добро – па, нико не може благодат Његову спречити; Он њоме награђује онога кога хоће од робова Својих; Он прашта и милостив је.”⁶

Како би прекинуо сваку могућност везивања за особе и њихову светост, ислам је појаснио да је Алахов посланик Мухамед, а.с., на високом степену и месту код Алаха, али је попут других људи. Шта тек рећи за остале!? Каже Узвишени: “Реци: "Ја не могу ни самоме себи неку корист прибавити, ни од себе какву штету отклонити; бива онако како Алах хоће. А да знам проницати у тајне, стекао бих многа добра, а зло би било далеко од мене; ја само доносим опомене и радосне вести људима који верују.”⁷

7. Још један од аспеката толеранције ислама је и правда коју је Алах наредио да се спроводи према свим људима,

⁵ Ал-Фуркан 3.

⁶ Јунус 107.

⁷ Ал-А'раф 188.

без обзира на њихову веру, боју, расу и положај. Каже Алах узвишени: „Алах захтева да се свачије право поштује, добро чини, и да се ближњима удељује, и разврат и све што је одвратно и насиље забрањује; да поуку примите, Он вас саветује.“⁸

Правда је обавезна како према родбини тако и према онима који нису рођаци. рекао је Узвишени: „ - и кад говорите, да криво не говорите, па макар се тицало и сродника, и да обавезе према Алаху не кршите – ето, то вам Он наређује да бисте то на уму имали.“⁹

Правда је обавеза и у стању задовољства и у стању срџбе, како према муслиманима тако и према немуслиманима. Каже Алах: „Нека вас мржња коју према неким људима носите никако не наведе да неправедни budete! Праведни будите, то је најближе честитости.“¹⁰

8. Од толеранције ислама на пољу акиде (веровања) је и то што сваки муслиман верује да је Алах почастео све људе, без обзира на њихову веру, боју, расу и положај, над осталим створењима, па каже Узвишени: „Ми смо синове Адемове, доиста, одликовали; дали смо им да копном и морем путују, и опскрбили их укусним јелима, и дали им велике предности над многима које смо створили.“¹¹

⁸ Ан-Нахл 90.

⁹ Ал-Ан'ам 152.

¹⁰ Ал-Маидах 8.

¹¹ Ал-Исра' 70.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА НА ПОЉУ ЗАКОНОДАВСТВА

Законодавство је једноставан и лак начин и правац (методологија) преко којег човек може остварити своје циљеве и постићи оно што жели. Како би човек успио у остваривању својих циљева, неопходно је да постоји начин који је човеку доступан, јасан, прецизиран, једноставан за примену и који је у складу са могућностима човека. То је менхец (правац, пут, начин) којег ислам заступа у законодавству, па ћемо навести неке од примера у том смислу:

1. Од толеранције ислама на пољу законодавства је то што су текстови који говоре на ову тему једноставни и лаки за разумевање. Рекао је Алах: „А Ми смо Кур'ан учинили доступним за поуку – па има ли икога ко би поуку примио?“¹²

Јасноћа одредби без икаквих двосмислености и завијених форми је право сваког ко пита о ономе што га мучи и закупа његову психу. Међутим, на питања која су у вези са вером нема право одговарати свако, већ само они који имају знања о вери и који су се специјализовали за прописе и законе, проучавали, спознали и разумели њихову садржину, смисао и значење. Рекао је Алах Узвишени:

¹² Ал-Камар 17.

„Питајте следбенике Књиге (оне који имају знање) ако не знате.”¹³

Ово је истина и једино исправно, јер на пример, болесник ће ићи доктору, а не инжењеру или пољопривреднику. Говор о верским питањима без знања у исламу се убраја у велике грехе, јер онај ко говори о вери без знања охалалиће (дозволиће) нешто што је харам (забрањено) и обрнуто, или ће угрозити нечије право, или ће запасти у потешкоће и неприлике. Рекао је Алах Узвишени. „Реци: "Господар мој забрањује разврат, и јавни и потајни, и грехе, и неоправдано насиље, и да Алаху сматрате равним оне за које Он никакав доказ објавио није, и да о Алаху говорите оно што не знате.“¹⁴

Алахов посланик, а.с., је појаснио последице које настају када се тражи спознаја верских ствари од оних који нису стручни по том питању, па каже: “Заиста Алах, целе шануху, неће науку (знање) узети чупајући је из груди својих робова, него ће је узети узимајући душе учењака, па када не буде остао ни један учен човек, људи ће за своје поглаваре узети незналице, који ће, када буду питани за неке прописе, давати фетве (правне одговоре) без поседовања одговарајућег знања и тако ће скренути са правог пута, а и друге одводити у заблуду.”¹⁵

У исламу не постоје нејасна и табу питања и ствари у које се мора веровати без да се распита о њима осим ствари

¹³ Ан-Нахл 43.

¹⁴ Ал-А'раф 33.

¹⁵ Сахихул-Бухари 1.део, стр. 50, бр. хадиса 100.

гајба (невидљивог или недокучивог света) које нам наш Господар Узвишени није открио, тј. онога што људски разум није у станју да спозна. То је зато што човек нема никакве користи од размишљања и спознаје ових ствари, нити их својим ограниченим разумом може докучити и спознати. Каже Узвишени Алах: “Питају те о души. Реци: "Шта је душа – само Господар мој зна, а вама је дато само мало знања.” (Ал-Исра’ 85)

“Питају те о Смаку света: "Када ће се догодити?"

Ти не знаш, па како да о њему збориш,

о њему само Господар твој зна.

Твоја опомена ће користити само ономе који га се буде бојао,

а њима ће се учинити, онога Дана када га доживе, да су само једну вечер или једно јутро њезино остали.” (Ан-Назиат 43-46)

Што се тиче спознаје онога што је у интересу човека, наш Господар Узвишени је то појаснио преко Свога посланика, а.с., а пример тога су Џенет (рај), Џехенем (пакао), полагање рачуна, вести о претходним народима и њиховим веровесницима ради поуке, опомене, сећања и чињења добрих дела припремајући се за то. Каже Узвишени Алах:

“ Зато вас опомињем разбукталом ватром,

у коју ће ући само несрећник,

онај који буде порицао и главу окретао,

а од ње ће далеко бити онај који се буде Алаха бојао,

онај који буде део иметка свога удељивао, да би се очистио,

не очекујући да му се захвалношћу узврати,

већ једино да би наклоност Господара свога Свевишњег стекао,

и он ће, збиља, задовољан бити!” (Ал-Лајл 14-21)

2. Од толеранције ислама у законодавству је и то што су пред кур’анским одредбама, које је Створитељ Узвишени успоставио, сви исти – владар и поданик, богати и сиромашни, племић и обичан грађанин, црнац и белац. Дакле, нико није привилегован. Рекао је Узвишени: “Када Алах и Посланик Његов нешто одреде, онда ни верник ни верница немају право по свом нахођењу поступити. А ко Алаха и Његова Посланика не послуша, тај је сигурно скренуо с Правога пута.” (Ал-Ахзаб 36)

Сви су у обавези придржавати се тих прописа, поштовати их и примењивати, како владар тако и поданик. Рекао је Алах узвишени: “Кад се верници Алаху и Посланику Његову позову, да им он пресуди, само рекну: "Слушамо и покоравамо се!" – Они ће успети.” (Ан-Нур 51)

Од толеранције и широкогрудости ислама је и то што нико не може поседовати апсолутну власт, јер је она ограничена и контролисана у оквиру шериата (верозакона) па нема тираније, насиља и надмоћи, а ономе ко чини ова злодела отказује се послушност и покорност, јер је Алахов посланик, а.с., рекао: “Сваки муслиман је обавезан покоравати се у ономе што му је драго и што му је мрско,

осим у греху. Ако му се нареди нешто што је грех, није дужан покорити се.”¹⁶

На овај начин ислам штити општа и лична права и слободе, а изворе закона удаљава од неадекватних хирова и прохтева јер су закони који се на тај начин прописују личне и локалне природе. Када говоримо о појединачним стварима, ислам је оставио простора и отворена врата да муслимани организују и одреде одговарајућа правила по којима ће се владати и тако остваривати општи интерес у сваком времену и месту под условом да тај систем и правила нису у сукобу са основним принципима и начелима ислама.

3. Још један од видова толеранције ислама на пољу законодавства је и то што су кур’ански закони и учења стабилна и непроменљива. Исламски закони нису продукт ограниченог људског поимања, грешака, разних утицаја (културних и утицаја средине). Те законе је успоставио и одредео Створитељ свих створења, Онај који све зна и који је обавештен о ономе што одговара њиховом стању и приликама, и који надгледа и управља свим њиховим пословима и стварима. Нико од људи, ма колико његов положај био висок, нема право да им се супротстави или да било шта мења од онога што је Алах прописао, додавањем или одузимањем. На овај начин се штите права свих и одржава се систем флексибилности и толеранције. Рекао је Узвишени: “Зар они траже да им се као у паганско доба

¹⁶ Сахикул-Бухари 3.део стр.1469, бр.хадиса 1839.

суди? А ко је од Алаха бољи судија народу који чврсто верује?” (Ал-Маидах 50)

4. Од толеранције и широкогрудости ислама на пољу законодавства је и то што у исламу не постоји независна духовна власт као што је власт коју су поседовали верски људи у другим религијама. То је зато што је ислам дошао да поруши посредовање између Алаха и Његових робова и укорио је многобошце због посредништва у чињењу ибадета (обожавања). Рекао је Алах Узвишени говорећи о њима: “Искрено исповедање вере дуг је Алаху! А онима који поред Њега узимају заштитнике: “Ми им се клањамо само зато да би нас што више Алаху приближили” (Аз-Зумар 3)

Узвишени Алах је појаснио суштину ових посредника, а то је да не могу никакву корист прибавити, нити штету отклонити, нити су им од какве користи. Они су заправо створења попут осталих. Рекао је Алах: “Они којима се ви, поред Алаха, клањате, заиста су робови, као и ви. Па, ви им се клањајте, и нека вам се одазову ако истину говорите!” (Ал-А’раф 194)

Ислам је успоставио идеју о директној вези између Алаха и Његових робова која се заснива и опстаје на слободном веровању у Њега, обраћању само Њему у испуњавању потреба, тражењу опроста од Њега Узвишеног и то директно без икаквог посредовања. Онај ко почини грех, нека подигне своје руке, нека се скрушено обрати Алаху Једном Једином и нека од Њега затражи опрост у било које време, на било ком месту и у било ком стању. Рекао је

Узвишени: ”Онај ко какво зло учини или се према себи огреши па после замоли Алаха да му опрости – наћи ће да Алах прашта и да је милостив.” (Ан-Ниса 110)

И рекао је Узвишени: ”Господар ваш је рекао: ”Позовите Ме и замолите, Ја ћу вам се одазвати!” (Гафир 60)

У исламу не постоје верски људи који могу и смеју прогласити нешто дозвољеним или забрањеним, који праштају грехе и себе сматрају Божијим заступницима у односу ан остале људе па им прописују и одређују идеологију, праштају им грехе, кога хоће уведе у рај, а коме хоће забране. Право прописивања закона припада само Алаху Једном Једином. Алахов посланик, а.с., тумачећи речи Узвишеног, каже – Они, поред Алаха, боговима сматрају свећенике своје и монахе своје и Месиха, сина Мерјемина, а наређено им је да се само једном Богу клањају– нема бога осим Њега. Он је врло високо изнад оних које они Њему равним сматрају¹⁷ – “Они су им забрањивали што је дозвољено, а дозвољавали им што је забрањено, па су их следили, и то је њихово обожавање.”¹⁸

5. Још један од видова толеранције ислама на пољу законодавства је систем шуре чија је сврха да спречи да лични интерес превлада над интересима заједнице и друштва, јер исправније и боље ће поступити неколико разумних људи него један човек. Рекао је Узвишени Алах: “Само Алаховом милошћу ти си благ према њима; а да си

¹⁷ Ат-Тавбах 31.

¹⁸ Суненнунт-Тирмизи, 5. део, стр. 278, бр. хадиса 3095.

осоран и груб, разбегли би се из твоје близине. Зато им праштај и моли да им буде опроштено и договарај се с њима.”¹⁹

6. Од толеранције ислама на пољу законодавства је и то што су отворена врата иџтихаду (слободном размишљању, проматрању и тражењу решења у оним стварима за шта не постоји јасан текст у Кур’ану и сунету (пракси Посланика а.с.). Ово је оно што чини ислам савременим и да увек држи корак са напретком и еволуцијом у сваком времену и месту. Ислам је дошао са општим принципима и правилима, свеобухватним, стабилним и чврстим основама у акиди (веровању) и обожавању (обредима) које се не мењају у зависности од времена и места, као на пример намаз (молитва) са својим временима и бројем реката, зекат (обавезна милостиња) и количина која се издваја у ту сврху, пост и време када се он обавља, хаџ и начин, време његова обављања као и његове границе итд. Сви догађаји, ситуације, нови захтеви (новонастале ситуације) се посматрају кроз призму Кур’ана часног, па ако су у складу са њим, прихватиће се и неће се тражити мимо тога. Ако се пак у Кур’ану не нађе одговор, онда се тражи у веродостојном сунету (пракси) Алаховог посланика, а.с., па ако се подудара са њим, прихватиће се и неће се тражити мимо тога. Уколико се не нађе одговор у Кур’ану и сунету онда ће се ићи даље у истраживању па ће се консултовати побожни учењаци и њихов иџтихад (мишљење) у сваком времену и месту како би се постигла општа корист и

¹⁹ Алу Имран 159.

одговорило на захтеве њиховог времена и прилике у којима се налази друштво. Наравно, учењаци своје ставове темеље на Кур’ану, сунету и општим шеријатским правилима која су узета из Кур’ана и сунета (праксе Посланика а.с.) тако да тај ицтихад нема за циљ слеђење страсти и прохтева, већ је његова сврха општа корист за човека без да се тиме супротставља шеријатским текстовима и одредбама. У овоме лежи универзалност ислама због чега је увек у корак са временом и новим захтевима сваке заједнице и друштва.

7. Такође, толеранција ислама на пољу законодавства се огледа у томе што су претеривању и беспотребној строгаћи у вери врата затворена. Од таквих дела одвраћају речи Узвишеног Алаха: “Алах жели да вам олакша, а не да потешкоће имате...”²⁰

Рекао је Алахов посланик а.с.: “Чувајте се претеривања у вери, јер, то је уништило оне пре вас.” (Бележе га имам Ахмед и Несаи, а шејх Албани га је оценио веродостојним)

Посланик, а.с., је претеривање, жестину и строгост у вери уврстио у дела која су супротна његовој пракси и упуту. Енес бин Малик, р.а., преноси да су тројица дошла пред куће жена Алаховог Посланика, а.с, како би се распитали о ибадету најодабранијег човека Мухамеда а.с. Када их обавестише, осетили су да је то мало па рекоше: ”Где смо ми у односу на Посланика а.с, којем су опроштени и пријашњи и будући греси?” Један од њих рече: ”Ја ћу по читаву ноћ клањати.” Други рече: ”Ја ћу стално постити и никада нећу прекидати.” Трећи рече: ”Ја ћу избегавати

²⁰ Ал-Бакарах 185.

жене и никада се нећу оженити.” После им дође Посланик, а.с., и упита их да ли су рекли то и то, а онда рече: ”Тако ми Алаха, ја се међу вама највише бојим и страхујем од Алаха, џ.ш., али и поред тога постим и једем, клањам и спавам, и женим се. Па ко није задовољан радити по моме сунету, не припада мени.”²¹

Алахов посланик Мухамед, а.с., се бринуо за своје асхабе (другове) да не упадну у претеривање у вери.

Абдулах ибн Амр Ел-Ас, р.а., преноси да је Веровесник, с.а.в.с., сазнао за његово претеривање у ибадету, па му је рекао: ”Нисам ли ја чуо да ти постиш дању, а ноћу ибадетиш (клањаш)?” Одговорио је: “Свакако, Алахов Посланиче.” Рекао му је: “Не чини то! Пости и мрси, спавај и клањај, јер, уистину, и твоје тело има право код тебе, и твоје очи имају право код тебе, и твоја жена има право код тебе, и онај ко ти дође у посету има право код тебе. Довољно ти је да постиш сваког месеца три дана, јер за свако дело ћеш бити десетоструко награђен, што значи као да си постио цео месец. Међутим ја сам желео више, па ми је удовољено. Рекао сам о Алахов посланиче – Ја сматрам да могу више. На то ми он рече – Пости онда Давудов пост и немој више од тога. Рекао сам – А какав је био пост Алаховог веровесника Давуда а.с.? Он ми одговори – Постео је пола месеца. Када је Абдулах остарио рекао је – Камо среће да сам прихватио олакшицу Посланика а.с. (тј. да је прихватио савет с почетка хадиса да пости три дана у месецу) (Бухари)

²¹ Сахикул-Бухари 5. део, стр. 1949, бр. хадиса 4776.

Ово свакако не значи да је ислам вера чија је сврха само овај свет и константно удовољавање страстима и похотама без икакве контроле, већ је ислам вера умерености која представља синтезу између вере и овога света, где једно друго не потискују. Наређена је равнотежа и усклађеност између душе и тела, па се муслиману наређује када се нађе у стању преокупираности дуњалучким стварима да се сети душе и њених потреба тако што ће обавити оно чиме га је Алах обавезао у смислу верких обреда (ибадета), рекао је Узвишени: “О верници, када се у петак на молитву позове, купопродају оставите и пођите молитву обавити; то вам је боље, нека знате!”²²

Такође, од муслимана се тражи када је преокупиран ибадетом да се сети материјалних потреба и тражења опскрбе, рекао је Узвишени: “А кад се молитва обави, онда се по земљи разиђите и Алахову благодат тражите и Алаха много спомињите, да бисте постигли што желите.”²³

Такође је муслиману одређено и прецизирано како да ужива у дозвољеним стварима и благодатима, тј. не сме бити расипања нити онога што ће шкодити телу, јер је Узвишени рекао: “О синови Адемови, лепо се обуците кад хоћете молитву обавити! И једите и пијте, само не претерујте; Он не воли оне који претерују.”²⁴

Треба појаснити да нема никакве сметње да се споје верски захтеви са овосветским, јер каже Узвишени Алах:

²² Ал-Џуму'ах 9.

²³ Ал-Џуму'ах 10.

²⁴ Ал-А'раф 31.

“ Не приписује вам се у грех ако од Господара свога молитe да вам помогне да нешто стекнете. А када пођете са Арефата, спомињите Алаха код часних места; спомињите Њега, јер вам је Он указао на Прави пут, а пре тога сте били у заблуди.”²⁵

8. Од толеранције и широкогрудости ислама на пољу прописа и законодавства је и то што је муслиману дозвољено да у ситуацији када се боји за свој живот (да ће умрети) поједе или попије (онолико колико му је потребно да отклони опасност од себе) оно што је Алах забранио као на пр. стрв, крв, свињско месо, алкохол или почини неки грех, јер Узвишени каже: “Он вам једино забрањује: стрв и крв и свињско месо, и оно што је заклано у нечије друго име, а не у Алахово. А ономе ко буде приморан, али не из жеље, тек толико да глад утоли, њему грех није. – Алах заиста прашта и милостив је.”²⁶

Рекао је Сејид Кутб, Алах му се смисловио, у тeфсиру (коментару, тумачењу) овог ајета: “Ово је идеологија (акида) која човека признаје и третира као човека, а не као животињу, мелека (анђела) или шејтана (ђавола). Третира га и признаје са свим његовим слабостима и моћима и сматра га целином коју чине тело са својим потребама, разум са својом моћи и душа са својим прохтевима, што изискује активности и све могућности и способности како би се очувала и постигла координација и равнотежа између оптерећења, напора, муке и труда с

²⁵ Ал-Бакарах 198.

²⁶ Ал-Бакарах 173.

једне и могућности, способности и снаге с друге стране и то без потешкоћа и невоља.”

9. Од толеранције ислама је и то што се добра дела вишеструко награђују, док се починилац лоших дела кажњава само према заслуги. Каже Алах Узвишени: “Ко уради добро дело, биће десетоструко награђен, а ко уради рђаво дело, биће само према заслуги кажњен.”²⁷

²⁷ Ал-Ан'ам 160.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА У ПОЗИВАЊУ (МИСИЈИ)

Ислам је универзална вера упућена свим људима, у сваком времену и месту. Зато позивање у ислам мора бити у складу са одређеним спецификацијама, карактеристикама и критеријумима као што су благост, толеранција и широкогрудост у начину, методу и представљању саме вере. Желети другима добро је одредница која мора бити у првом плану, да би друга страна (онај који се позива) прихватила дијалог, расправу и на крају позив. Ово је исламски метод у позивању (мисији) па се неистомишљеници морају позивати с мудрошћу и лепим саветом, јер каже Узвишени Алах: “На пут Господара свога мудро и лепим саветом позивај и с њима на најлепши начин расправљај!”²⁸

Погледајмо неке од примера толеранције ислама на овом пољу:

1. Врата ислама су отворена припадницима других религија. Штавише, због нечијег преласка на ислам треба се радовати и бити срећан. Рекао је Алахов посланик а.с.: “Алах се више обрадује тевби (покајању) Свога роба, који се покаје, пре него што би то учинио неко од вас када би путовао на деви кроз пустињу и она му побегне, а на њој му сва храна и вода, па је дуго тражио и, изгубивши наду да ће је пронаћи, легао у хлад једнога дрвета да се одмори,

²⁸ Ан-Нахл 125.

и у таквом стању очаја, одједанпут, угледао своју деву у непосредној близини његовој како мирно стоји, те одмах скочио и ухватио је за поводац, и од силне радости, узвикнуо: "Боже мој, Ти си мој роб, а ја сам Твој господар!", погрешно се изразивши од силне радости." (Муслим)

2. Толеранција ислама на овом пољу се огледа и у томе што је муслиманима наређено да на најлепши начин, с љубављу, радосћу и добром, позивају друге у ислам. Алахов посланик, а.с., је, Муазу и Ебу Муса Ел-Ешарију, када их је послао у Јемен да позивају у ислам, наредео следеће: "Обвеселавајте (обрадујте) људе а немојте их растеривати, олакшајте а немојте отежати, уједињујте а немојте разједињавати." Ахмед, Бухари, Муслим (олакшајте – поступите онако како је лакше, немојте отежати – оставите оно што је теже, обвеселавајте – говорите оно што ће унети радост у срца, немојте растеривати – не говорите оно због чега ће људи бежати од вас, уједињујте – међусобно се волите и уважавајте)

3. Од толеранције ислама на пољу да'ве (мисије) је и то што је муслиманима наређено да са неистомишљеницима воде дијалог у складу с правилима која се односе на поштовање њиховог интелекта и стања у којем се налазе, далеко од омаловажавања и исмевања. Рекао је Узвишени Алах: "И са следбеницима Књиге расправљајте на најлепши начин, али не и са онима међу њима који су неправедни – и реците: "Ми верујемо у оно што се

објављује нама и у оно што је објављено вама, а наш Бог и ваш Бог јесте – један, и ми се Њему покоравамо.”²⁹

Не сме бити одбацивања нити присилног наметања мишљења према онима који су незаинтересовани и немарни с друге стране, већ се морају саслушати докази и одговорити на њих. Метод који се мора следити у расправи и дијалогу је метод убеђивања и логичких одговора који су у складу са размишљањем оних који се позивају. Као пример, навешћемо питање проживљења. Преноси Ибн Абас, р.а., да је Ас бин Ваил (док је био немуслиман) дошао Алаховом посланику, а.с., са једном старом коском коју је поломио и рекао – О Мухамеде, зар ће Алах оживети ову кост након што је земља (прашина) постала? Алахов посланик, а.с., одговори – Да! Алах ће и њу поново оживети, тебе ће усмртити, а затим поново оживети и увести у цехенемску ватру (пакао). Затим су објављени ајети Узвишеног Алаха: Како човек не види да га Ми од капи семена стварамо, и опет је отворени противник, и Нама наводи пример, а заборавља како је створен, и говори: "Ко ће оживети кости кад буду труле?" Реци: "Оживеће их Онај који их је први пут створио; Он добро зна све што је створио, Онај који вам из зеленог дрвећа ватру ствара и ви њоме потпаљујете." Зар Онај који је створио небеса и Земљу није кадар створити њима сличне? Јесте, Он све ствара и Он је Свезнајући.” (Бележи га Хаким и оцењује га веродостојним по критеријима Бухарије и Муслима иако га они нису забележили)

²⁹ Ал-Анкабут 46

Позивање у ислам мора бити попут овог примера – начин логичког сучељавања мишљења и одговора, непобитних и јасних доказа који не остављају простора за сумњу да је ислам исправна вера која је најпреча да се следи онима који имају здрав разум и трагају за истином. С таквим доказима тријумф је неминован на крају. Узвишени Алах наводи дијалог између Ибрахима, а.с., и бабилонског краља Нимруда бин Кен’ана па каже: ...”Зар ниси чуо за онога који се са Ибрахимом о његову Господару препирао, онда када му је Алах царство дао? Кад Ибрахим рече: "Господар мој је Онај који живот и смрт даје" – он одговори: "Ја дајем живот и смрт!" – "Алах чини да Сунце излази са истока" – рече Ибрахим – "па учини ти да гране са запада!" И неверник се збуни. – А Алах силницима неће указати на Прави пут.”³⁰

4. Толеранција ислама на пољу да’ве (позивања у ислам) се огледа и у томе што приликом позивања у ислам не сме бити вређања, клеветања, ругања, узбуђења и провокације. Каже Узвишени: “Речи робовима Мојим да говоре само лепе речи: – јер би шејтан (ђаво) могао посејати непријатељство међу њима, шејтан (ђаво) је, доиста, човеков отворени непријатељ.”³¹

5. Од толеранције ислама је и то што се приликом да’ве морају користити најљубазније, најблаже методе и начини, речи самилости и нежности како би се пронашао најлакши пут до срца оних које позивамо. Каже Узвишени Алах: “О

³⁰ Ал-Бакарах 258.

³¹ Ал-Исра' 53.

следбеници Књиге, зашто се о Ибрахиму препирете, па зар Теврат и Инџил нису објављени после њега? Зашто не схватите?”³²

6. Приликом позивања у ислам излагање мора бити путем благих речи, а никако са љутњом и жестином, што је још један вид толеранције ислама на овом пољу. Када је Алах Узвишени послао Мусаа и његовог брата Харуна, а.с., Фараону, да га позову у ислам, а он је себе прогласио божанством и позивао је људе да га обожавају, рекао им је следеће: “Идите фараону, он се, доиста, осилио, па му благим речима говорите, не би ли размислио или се побојао!”³³

7. Од толеранције ислама, када говоримо о да’ви (мисионарству), је и то што се од неистомишљеника који су немуслимани морају тражити докази и пружити им се прилика да изложе и представе оно што имају. Каже Узвишени: “Реци: “Кажите ви мени или покажите ми шта су створили на Земљи и да ли имају икаква удела у небесима они којима се ви, поред Алаха, клањате? Донесите ми Књигу објављену пре ове или само какав остатак знања, ако истину говорите.”³⁴

8. Такође, толеранција ислама на пољу да’ве се види и у томе што се од неистомишљеника тражи да учествују у осмишљеном дијалогу, дијалогу који има циљ и сврху, који позива ка заједничкој, Божијој речи и правцу, речи у којој

³² Алу Имран 65.

³³ Та-Ха 43-44.

³⁴ Ал-Ахкаф 4.

се види љубав и жеља за добром према њима. Каже Узвишени Алах: “Реци: "О следбеници Књиге, дођите да се окупимо око једне речи и нама и вама заједничке: да се никоме осим Алаху не клањамо, да никога Њему равним не сматрамо и да једни друге, поред Алаха, боговима не држимо!" Па ако они не пристану, ви реците: "Будите сведоци да смо ми муслимани!"”³⁵

9. Од толеранције ислама на пољу да’ве је и то што су врата за прихватање ислама широм отворена као што је и приступ његовим следбеницима, и то без икаквих потешкоћа, компликација, напора, одређених ритуала и верских церемонија које се обављају на одређеним местима и пред одређеним људима. То је зато што између Господара (Алаха) и роба (човека) постоји директна веза без икаквог посредништва. Онај ко одлучи да постане муслиман треба да изговори речи које су лаке за изговор, а узвишеног су значења и након тога приступа исламу. Те речи су речи шехадета (СВЕДОЧИМ ДА НЕМА ДРУГОГ БОГА КОЈИ ИСТИНСКИ ЗАСЛУЖУЈЕ ДА СЕ ОБОЖАВА ОСИМ АЛАХА И ДА ЈЕ МУХАМЕД АЛАХОВ РОБ И ПОСЛАНИК), које су кључ уласка у ислам. Онај ко их изговори одрекао се сваке друге вере и идеологије која је супротна исламу и за њега важи све оно што важи и за друге муслимане.

10. Такође, толеранција ислама на пољу да’ве огледа се у томе што ономе ко прихвати ислам Алах прашта све грехе пре ислама. Каже Узвишени Алах: “Реци онима који не

³⁵ Алу Имран 64.

верују: ако се окане, биће им опроштено оно што је пре било.”³⁶

Алахов посланик, а.с., је рекао: “Ислам брише све оно што је било пре, и тевба (покајање) брише све оно што је било пре.” (Бележи га Ахмед, хадис је сахих – веродостојан)

11. Од толеранције ислама на пољу да’ве је и то што ће Алах наградити онога ко прихвати ислам за добра дела која је чинио пре ислама. Преноси Хаким бин Хизам р.а.: Рекао сам – О Алахов посланиче, шта ће бити са оним што сам радео у цахилијету (периоду пре ислама) – удељивао сам садаку (милостињу), ослобађао робове, водео рачуна о родбинским везама. Да ли ћу за то бити награђен? Посланик, а.с., је одговорио – Да, бићеш награђен за то. (Бухари)

12. Толеранција ислама на пољу да’ве се огледа и у томе што ће онај ко прихвати ислам, а претходно је био следбеник друге вере, бити двоструко награђен, и то због веровања у своје посланике и због веровања у посланицу Мухамеда, а.с., рекао је Узвишени: “Они којима смо дали Књигу пре Кур’ана, верују у њ, а кад им се казује, говоре: "Ми верујемо у њ, он је истина од Господара нашег, ми смо и пре били муслимани." Они ће добити двоструку награду зато што трпе и што лепим зло узвраћају и што од онога што им дајемо удељују.”³⁷

³⁶ Ал-Анфал 38.

³⁷ Ал- Касас 52-54.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА НА ПОЉУ САРАДЊЕ СА НЕМУСЛИМАНИМА

На почетку говора о овој теми навешћемо речи оријенталисте Луиса Јунга које ће нам послужити као увод у тему о неким аспектима толеранције према немуслиманима. Он између осталог каже: “ Многе ствари запад још увек мора да учи од исламске цивилизације, а једна од њих је толеранција арапа.”³⁸

1. Од толеранције ислама према немуслиманима је то што ислам дозвољава све трговачке трансакције и послове са њима, купопродају, партнерства и савезништва и то под прецизно одређеним законским регулативама које осигуравају од евентуалне штете и штите права на обострано задовољство, свесност, знање о ономе што је договорено као и о условима тј. тачкама договора. **Од Аише, р.а., се преноси да је Божији Посланик, а.с., од неког јевреја купио намирница на вересију, а у залог му дао свој гвоздени штит. (Бухари)**

Дакле, када говоримо о међусобној сарадњи, ислам није ништа забранио осим онога што је штетно и неправда, као што су камата, коцка, и клађење. Све ово је такође забрањено да мусимани чине међу собом. Каже Узвишени:

³⁸ Види Арапи и Европа, стр. 10. пренесено из *Рекли су о Исламу*, стр. 327.

“ О верници, бездушни зеленаши не будите, и Алаха се бојте, јер ћете тако постићи оно што желите.”³⁹

Такође је Узвишени рекао: “О верници, вино и коцка и кумири и стрелице за гатање су одвратне ствари, шејтаново ђаволје дело; зато се тога клоните да бисте постигли што желите. Шејтан жели да помоћу вина и коцке унесе међу вас непријатељство и мржњу и да вас од сећања на Алаха и од обављања молитве одврати. Па хоћете ли се оканити?”⁴⁰

2. Толеранција ислама према немуслиманима огледа се у томе што је дозвољено обавити намаз у њиховим богомољама. Преноси се да је Ебу Муса клањао намаз у цркви у Дамаску за коју кажу да је носила име Нахја. Свакако, ово је дозвољено у случају ако се не нађе друго место за обављање намаза због покућености клањања на местима где има слика, фрески и кипова.

3. Ислам је толерантан према немуслиманима и на тај начин што им је дозвољен улазак у џамије, са изузетком Месцидул-харама у Меки (Ка’ба и харем око ње), ако за то постоји одређена потреба или интерес. Посланик, а.с., је примио делегацију немуслимана у Мединској џамији, познат је и случај када је Сумама бин Асал (вођа арапског племена Бену Ханифа) био заробљен у Посланиковој џамији пре него је прихватио ислам, Алах био задовољан са њим.

³⁹ Алу- Имран 130.

⁴⁰ Ал-Маидах 90-91.

4. Од толеранције ислама према немуслиманима је и то што је у исламу дозвољено обилазити болесне немуслимане и довити за њихово оздрављење. Од Енеса, р.а., се преноси да је рекао: “Јеврејски дечак је служио Посланика, с.а.в.с., па се разболео. Посланик, с.а.в.с., је дошао да га обиђе, сео је код његове главе, и рекао му – прихвати ислам. Дечак погледа у свог оца, а он му рече: - послушај Ебул-Касима (Мухамеда), с.а.в.с. Посланик, с.а.в.с., је након тога изашао рекавши: “Нека је хвала Алаху који га је спасио ватре (пакла).” (Бухари)

5. Још један од видова толеранције ислама према немуслиманима је и то што је у исламу дозвољено изразити им саучешће када умре неко од њихове родбине. Од Ебу Хурејре се преноси да је Посланик, а.с. рекао: “Тражио сам од мог Господара (Алаха) да ми дозволи да молим за опрост моје мајке па ми није дозволио, затим сам молио да ми дозволи да посећујем њен мезар (гроб) па ми је то дозволио.” (Муслим)

6. Од толеранције ислама према немуслиманима је и то што је у исламу дозвољено удељивати им милостињу и поклоне ако не учествују у рату. Преноси се од Абдулаха ибн Амра ибн ел-Аса, р.а, да је он једном заклао овцу, па је након тога упитао: „Да ли сте ишта однели нашем комшији жидову?“, а затим је рекао: „Чуо сам Веровесника, а.с., како каже: „Џибрил ми је константно опоручиовао леп однос према комшији да сам помислио да ће он бити наследник мога иметка!“⁴¹ мутефекун алејхи – бележе га

⁴¹ Ат-Тирмизи, 4. део, стр. 333, бр. хадиса 1943.

Бухари и Муслим (да сам помислио да ће он бити наследник мога иметка – очекивао сам да ће ми доћи наредба од Алаха да комшија буде један од наследника као што је родбина, а све ово довољно говори о величини и важности доброчинства према комшији и чувања његових права)

Штавише, дозвољено је и зекат (обавезну милостињу), на који имају право оскудни муслимани, дати оним немуслиманима чија срца треба придобити како би се на тај начин остварио неки интерес за муслимане, отклонила нека штета од њих, или како би ти немуслимане прихватили ислам, а ако је потребно и заштитити се од њих на тај начин. Каже Узвишени Алах: “Зекат припада само сиромасима и невољницима, и онима који га скупљају, и онима чија срца треба придобити, и за откуп из ропства, и презадуженима, и у сврхе на Алаховом путу, и путнику. Алах је одредео тако! – А Алах све зна и мудар је.”⁴²

Од Омера ибн Абдул-Азиза се преноси да је рекао: “Чуо сам да је Омер ибн Хатаб видео човека од “ехлуз-зимме” (они од немуслимана који плаћају цизју – порез у исламској држави) како проси пред вратима муслимана па му је рекао –Не би било праведно да узимају од тебе цизју док си младић, а да те данас ми запоставимо –, а затим је наредео да му се да иметка из државне касе.” (Ел-Кешфу вел-Бејан, Ен-Нејсабури, бележе га Ебу Абид и Ибн Зенцевејх)

⁴² Ат-Тавбах 60.

7. Од толеранције ислама је и дозвола чувања родбинских веза између муслимана и немуслимана. Од Есме бинт Еби Бекр се преноси да је рекла: “Дошла ми је мајка док је била мушрикиња за време Алахаовог посланика, а.с., па сам га упитала да ли да са њом одржавам родбинске везе јер је жудела за мном, па ми је рекао – Да, одржавај са својом мајком родбинске везе.” (Бухари)

8. Ислам је толерантан према немуслиманима и у погледу употребе њиховог посуђа ако га претходно нису користили у својим кухињама за спремање или за јело онога што је харам, као на пр. свињско месо или алкохол. Дозвољено је и користити њихову одећу ако није направљена од материјала који су харам као што су злато, сребро, свињска или псећа кожа. Употреба ових ствари, било да се ради о посуђу или одећи, није дозвољена муслиманима због хадиса којег преноси Ебу Са’лебе Ел-Хушени у којем стоји: “О Алахов посланиче, када се задесим у земљи хришћана и јевреја (ехлул-китабије) да ли ми је дозвољено да једем из њиховог посуђа? Посланик одговори: “Ако нађете нешто друго једите из тога, а ако не, онда оперите њихово посуђе и једите из њега.” (Бухари)

9. Од толеранције ислама према немуслиманима је и дозвола женидбе са припадницама ехлул-китабија (хришћани и јевреји), као што је дозвољено конзумирање њихове хране ако је халал, због речи Узвишеног Алаха: “Од сада вам се дозвољавају сва лепа јела; и дозвољавају вам се јела оних којима је дата Књига, и ваша јела су њима дозвољена; и честите вернице су вам дозвољене, и честите

кћери оних којима је дата Књига пре вас, кад им венчане дарове њихове даднете с намером да се њима ожените, а не да с њима блуд чините и да их за прилежнице узимате.”⁴³

10. Вид толеранције ислама према немуслиманима је признавање предисламског брака ономе ко од њих прихвати ислам, као што је Алахов посланик, а.с., учинио са онима који су примили ислам. Такав је био случај са Гилан бин Селеме Ес-Секафијем, који је прихватио ислам, а имао је 10 жена па му је посланик, а.с., рекао: “Изабери четири од њих.” (Тирмизи, Албани га је оценио као хасен, Ел-Ирва’: 1885)

11. Од толеранције ислама према немуслиманима је и то што је дозвољено конзумирати месо стоке чије је месо иначе дозвољено јести, а коју су заклали ехлул-китабије (јевреји и хришћани) под условом да су приликом клања споменули Алахово име. Каже Алах Узвишени: “Не једите оно при чијем клању није споменуто Алахово име, то је, уистину, грех!”⁴⁴

12. Такође, у исламу је дозвољено пружити заштиту немуслиману, јер каже Узвишени: “Ако те неки од многобожаца замоли за заштиту, ти га заштити да би саслушао Алахове речи, а потом га отпреми на место поуздано за њега.”⁴⁵

13. Од толеранције ислама према немуслиманима је и то да ако неко од њих почини злочин за који је прописана казна

⁴³ Ал-Маидах 5.

⁴⁴ Ал-Ан'ам 121.

⁴⁵ Ат-Тавбах 6.

у исламској земљи и угрози право муслимана, онај који је оштећен може ако жели опростити, прихватити крварину или пак затражити одмазду. Рекао је Узвишени: “Ми смо им у њему прописали: глава за главу, и око за око, и нос за нос, и ухо за ухо, и зуб за зуб, а да ране треба узвратити. А онеме ко од одмазде одустане, биће му то од греха искупљење.”⁴⁶

14. Ислам је толерантан према немуслиманима, па је забрањено муслиманима да псују или грде њихове религије. Рекао је Алах Узвишени: “Не грдите оне којима се они, поред Алаха, клањају, да не би и они неправедно и не мислећи шта говоре Алаха грдили.”⁴⁷

15. Такође, ислам наређује поштовање и испуњење договора са немуслиманима. Каже Узвишени Алах: “О верници, испуњавајте своје обавезе (уговоре)...”⁴⁸

Према немуслиманима се морају испоштовати и дата обећања и забрањено је кршити их, јер каже Узвишени: “И испуњавајте обавезу, јер ће се за обавезу, заиста, одговарати!”⁴⁹

16. Од толеранције ислама према немуслиманима је и то што су њихови имеди, животи и част заштићени и поштовани, па је забрањено чинити им неправду, угрожавати њихова права или се лоше опходити према њима. Каже Алах: “Алах вам не забрањује да чините добро

⁴⁶ Ал-Маидах 45.

⁴⁷ Ал-Ан'ам 108.

⁴⁸ Ал-Маидах 1.

⁴⁹ Ал-Исра' 34.

и да будете праведни према онима који не ратују против вас због вере и који вас из завичаја вашег не изгоне – Алах, заиста, воли оне који су правични.”⁵⁰

Рекао је Алахов Посланик, а.с.: **“Ономе ко учини неправду штићенику исламске државе, нешто му ускрати, оптерети га преко његових могућности, или узме нешто од њега без одобрења, ја ћу бити доказ против њега на Судњем дану.”** (Албани га је оцијенио вјеродостојним у “Ас-Сахихах”: 445.

Алахов посланик, а.с., је рекао: “Онај ко убије немуслимана којем је исламска држава дала сигурност, неће осетити мирис ценнета (раја) иако се он простире и осећа на раздаљини од 40 година хода.” (Бухари)

17. Још један од видова толеранције и широкогрудости ислама према немуслиманима који плаћају цизју (еклуз-зимме) је то што они уживају социјалну сигурност док су год под окриљем исламске државе. Други халифа (вођа правоверних) Омер ибн Хатаб, р.а., када је видео старца јевреја како проси од људи, распитао се о њему и сазнао да је од оних који плаћају цизју. Тада је Омер, р.а., рекао – Нисмо били праведни према теби када смо од тебе узели цизју у младости па смо те запоставили у старости. Затим га је одвео својој кући и дао му оно што је нашао код себе од хране и одеће. Након тога га је послао чувару државне касе и поручио му – Када видиш овога (сиромашног старца) и њему сличне, дај им колико им је довољно из државне касе, јер Узвишени Алах каже **“Зекат припада**

⁵⁰ Ал-Мумтаханах 8.

сиромашнима и невољницима...”, сиромашни – то су муслимани, а невољници – то су хришћани и јевреји (Ехлул-китаб).⁵¹

18. Толеранција ислама према немуслиманима се огледа и у праштању и помиловању непријатеља међу њима у ситуацији када се процени да ће се на тај начин придобити њихова срца, истаћи толеранција ислама и његова главна карактеристика – да је ислам вера самилости и љубави, а никако вера у којој се граби прилика за осветом и тиранијом. Каже Алах Узвишени: “Али, зато што су завет свој прекршили, Ми смо их проклели и срца њихова окрутним учинили. Они су речи с места на којима су биле уклањали, а добар део онога чиме су били опомињани изоставили. И ти ћеш код њих, осим мало њих, непрестано на вероломство наилазити, али им опрости и не карај их! – Алах, уистину, воли оне који чине добро.”⁵²

Такође каже Узвишени: “Многи следбеници Књиге једва би дочекали да вас, пошто сте постали верници, врате у невернике, из личне злобе своје, иако им је Истина позната; али ви опростите и преко тога пређите док Алах Своју одлуку не донесе. – Алах, заиста, све може.”⁵³

И каже Алах: “Реци верницима да опросте онима који не очекују Алахове дане у којима ће Он наградити људе за оно што су радили.”⁵⁴

⁵¹ Ал-Хирац лиЕби Јусуф 126.

⁵² Ал-Маидах 13.

⁵³ Ал-Бакарах 109.

⁵⁴ Ал-Цасијах 14.

19. Од толеранције ислама према немуслиманима је и то што се они позивају на најлепши начин, отворена су им врата наде, спомиње им се опрост од Алаха, као и то да не губе наду у Алахову милост и опрост. Каже Алах Узвишени: “Реци онима који не верују: ако се окане, биће им опроштено оно што је пре било; а ако се не окане – па, зна се шта је с древним народима било.”⁵⁵

20. Толеранција ислама се огледа и у чињеници да ислам свим људима жели добро, што је и један од знакова веровања (имана). Ово проистиче из тога што је ислам вера мира, спаса и љубави. Рекао је Алахов посланик а.с.: “О Ебу Хурејре, буди богобојазан (чувај се греха) – бићеш најпобожнији човек, буди задовољан с оним што имаш – бићеш најзахвалнији човек, жели људима оно што желиш себи – бићеш прави верник, комшији чини добротинство – бићеш добар муслиман, и немој се претерано смејати јер претерани смех умртвљује срце.” (Сахих, “Сахихул-Џами’ 4580”)

⁵⁵ Ал-Анфал 38.

ТОЛЕРАНЦИЈА И ФЛЕКСИБИЛНОСТ ИСЛАМА НА ПОЉУ ИБАДЕТА (ОБРЕДОСЛОВЉА)

Сви обреди које је ислам прописао засновани су на принципу толеранције и флексибилности, а то је оно чиме се ислам посебно издваја и одликује. То је зато да би сваки муслиман могао у складу са својим могућностима и приликама осетити сласт ибадета (обожавања Алаха), како му не би био ускраћен разговор, шапат са Алахом и осећај смираја и среће у обожавању Алаха. Каже Алах Узвишени: “Оне који верују и чија се срца, кад се Алах спомене, смирују – а срца се доиста, кад се Алах спомене, смирују!”⁵⁶

У исламским прописима нема оптерећивања преко људских могућности. Посланик, а.с., каже: “Чините онолико колико можете, јер, тако ми Алаха, Алаху неће досадити да вас награђује све док вам не досади да чините добро.” (Бухари)

Од толеранције ислама је и то што су све наредбе и обреди у исламу у складу са здравом људском природом и могућностима, без оптерећивања и сукобљавања са истом. Штавише, ислам не прописује човеку оно што није у стању учинити па чак и када се ради о ибадету. Енес, р.а., приповеда како је Посланик, а.с., видео једног старца како једва хода између своја два сина ослањајући се на њих, па

⁵⁶ Ар-Ра'д 28.

је упитао – Шта је ово? Они одговорише – Зарекао (заветовао) се да ће пешачити. На то Посланик, а.с., рече – Алаху не треба његово самокажњавање. Посланик, а.с, му је наредио да јаше. (Бухари)

Толеранција ислама на пољу ибадета (обредословља) се огледа у томе што је Алах Узвишени муслиману који због болести, путовања и сл. користи олакшице у обављању обреда, прописао исту награду као да их обавља у потпуности. Каже посланик а.с.: “Када се Алахов роб разболи, или је путник, следи му иста награда као када своје обреде обавља у потпуности онако како је прописано.” (Бухари)

У овом смислу ислам чак обавезује муслимана да користи олакшице како би постигао наредбу од Алаха, јер Посланик, а.с., каже: “Заиста Алах воли да се користе Његове олакшице као што воли да се извршавају Његове наредбе.” (Сахихул-џами’: 1885, Ел-Ирва’: 564)

Од толеранције ислама је и то што су наредбе, обреди и рукнови (саставни делови неког обреда) у одређеним ситуацијама олакшани или престају важити, као на пример:

1. ФЛЕКСИБИЛНОСТ ИСЛАМА НА ПОЉУ ЧИСТОЋЕ

Чистоћа у исламу је прописана и наређена ради исправности већине обреда. Будући да је вода потребна муслиману како би се абдестио за пет дневних намаза као и за добровољне намазе, за гусул – купање након џунуплука

(купанје након интимног односа и ејакулације сперме) и на дан џуме и бајрама, утешкој ситуацији када нема воде обавезност чистоће престаје важити, а награда остаје иста. Од толеранције и флексибилности ислама када је реч о обредној чистоћи (абдест, гусул) издвајамо следеће:

- У исламу је основа код воде да се може користити за чишћење све док не промени боју, мирис и укус, а то је зато да се човеку неби отежало . Каже Посланик а.с.: “Вода је чиста и ништа је не може онечистити.”

- Вода која остане, након што из ње пију чисте животиње, је чиста и дозвољено је муслиману да је користи за потребе чишћења и пића. Кебша, кћи Ка’б ибн Малика, преноси: “Ебу Катаде ме посетио и ја сам му поливала воду да се абдести. У то дође мачка и поче да пије. Он јој примаче посуду и она се напи. Видевши ме да га посматрам”, вели Кебша, “он рече: “Чудиш се кћерко мога брата (по вери)?”- “Да”, рекох. А он рече: “Алахов Посланик, с.а.в.с., је казао: ‘Мачка није нечиста. Она је заиста од оних који обилазе око вас (живи с вама, тј. стално обилази око вас).” (Сахиху Еби Давуд)

- У случају несташице воде, немогућности њене употребе због болести и сл., немогућности да се њоме абдести из страха за свој живот због жестоке хладноће, или ако је нема довољно осим за пиће, онда је дозвољено узети тејемум додирујући земљу или песак, који мења воду примењујући олакшицу од Алаха, јер каже Узвишени: “А ако сте болесни или на путу или ако сте извршили природну потребу или ако сте се састајали са женама, а не

нађете воде, онда рукама својим чисту земљу дотакните и њима преко лица својих и руку својих пређите. Алах не жели да вам причини потешкоће, већ жели да вас учини чистим и да вам благодат Своју употпуни, да бисте били захвални.”⁵⁷

- Такође, дозвољено је, приликом узимања абдеста, узети месх (потрати) по мествама (кожним чарапама) или чарапама (мада овај пропис има своје услове) турбану и завоју (оно чиме се обавије поломљена кост – гипс и сл.) без да се скидају, како муслиман не би упао у потешкоћу сталног скидања и свлачења истих, а нарочито услед жестоких хладноћа и мразева. Џа’фер бин Амр бин Умејје Ад-Дамери преноси од свога оца да је рекао – Видео сам Алаховог посланика, а.с., како узима абдест и потрао је по својој обући и турбану.” (Муслим, Ебу Давуд)

- Ислам је строг према онима који не олакшају другима у случају тешких услова за људе. Рекао је Џабир, Алах био са њим задовољан: “Изашли смо на пут и једног човека од нас је "погодео" камен, те му повредео главу, а потом је постао џунуб (полуцирао) у сну. Упитао је своје другове: "Да ли ми налазите олакшицу за тејемум?" Рекли су му: 'Не налазимо ти олакшицу, јер можеш да користиш воду.' Он се окупао, а затим умро. Па када су дошли код Посланика, а.с., био је обавештен о томе, па је рекао: 'Убили су га, Алах их убио (рекао је то као укор и претњу, бранећи им да говоре без знања). А зашто нису питали, када нису знали, заиста је лек за незнање питање. Било је довољно да узме

⁵⁷ Ал-Маидах 6.

тејемум, или да покрије рану и по томе узме месх (да потре по рањеном делу тела преко завоја), а остале делове тела да опере." (Ебу Давуд, Сахихул-цами': 4363)

- Од толеранције ислама на пољу чистоће је и то што је у основи цела земља чиста како би муслиман могао да обави верске обреде где год хоће, осим на гробљу, купатилу и осталим нечистим местима где је нечистоћа очигледна. Намаз није дозвољено обављати на местима специјализованим за одређену намену као што су манастири и трговишта како муслиман не би упао у непријатност и потешкоћу. Посланик, а.с., је рекао: "Земља ми је учињена местом за обављање намаза и чистом, па кога год из мог умета задеси намаз било где, нека клања." (Мутефекун алејхи) – Бележе Бухари и Муслим

- Такође је дозвољено уклонити нечист са земље без претеривања у томе и потешкоћа, након чега земља поново бива чистом. Ово се јасно да закључити из приче о бедуину који се помокрио у месциду џамији па су људи кренули ка њему, а посланик, а.с., их је зауставио и рекао – Оставите га, а на место где се помокрио проспите кофу воде, јер ми смо послати да олакшавамо, а не да отежавамо. Бухари (*Бедуин је човек који живи у пустињи, далеко од цивилизације*)

- Од толеранције и флексибилности ислама на пољу чистоће је и то што су мокраћа и измет животиња, чије је месо дозвољено јести, као и њихова крв, уколико није у великој количини, чисти, тј. њоме се не може онечистити одећа нити место где бораве, осим тор у којем бораве

камиле. Цабир ибн Семуре, р.а., је приповедао да је неки човек питао Посланика, с.а.в.с.: - Треbam ли се абдестити због једења мяса закланог бравчета? Посланик му је одговорио: 'Ако хоћеш, абдести, а ако нећеш, не мораш.' Затим је исти човек питао даље: - Треbam ли се абдестити због једења девиног мяса? Посланик му је одговорио: 'Да, абдести због једења девиног мяса!' - А да ли могу намаз клањати у овчијем тору? Посланик му је одговорио: 'Да!' Овај настави питати: - Да ли могу намаз обавити у тору за деве? А Посланик му рече: 'Не!' (Муслим)

2. ФЛЕКСИБИЛНОСТ ИСЛАМА НА ПОЉУ ОБАВЉАЊА НАМАЗА

Намаз је прописан како би се успоставила веза између човека и његовог Господара - Алаха и како би се он осамио са Алахом, обраћајући Му се и дозивајући Га. Кад год се муслиман упусти у овосветска задовољства и пламен имана (веровања) у његовом срцу ослаби, муезин позива на намаз како би се тај пламен поново појачао и на тај начин муслиман одржава везу са својим Створитељом кроз свих пет прописаних намаза у току дана и ноћи, које муслимани обављају у џемату (групно), у џамији, осим онај ко има оправдање па изостане из џемата. На тај начин се међусобно упознају, јачају љубав и уједињеност и информишу се о стању сваког од њих. У џемату нестају све социјалне и друштвене различитости где муслимани стоје заједно у сафовима, раме уз раме, стари и млади, богати и сиромашни, угледници и скромни. Сви су исти у

понизности према Алаху и стајању пред Њим, окренути према истој кибли (Ка’би), обављајући исте покрете, а то је намаз – најбитнији стуб ислама након речи шехадета. Од Енеса ибн Малика се преноси да је Алахов посланик, а.с., рекао: “Прво сто ће човек бити питан на Судњем дану је намаз, па ако му намаз буде исправан, биће му исправна и примљена његова друга дела, а ако му намаз буде неисправан, биће му неисправна и остала дела.” (Бележе га Ахмед и Ибн Маџе, а шејх Албани га је оценио веродостојним)

Без обзира што се намаз обавља пет пута у току дана и ноћи, олакшица и толеранција у њему је очигледна како би муслиман обавља намаз драге воље и са задовољством, без потешкоћа. Навешћемо неке аспекте толеранције и флексибилности ислама на пољу прописаности намаза:

- Муслиман може намаз обављати у складу са својим могућностима, па иако је обавезно стајање у намазу онај ко не може стајати због старости или неког другог разлога, може клањати седећи, а ако не може седећи, клањаће лежећи, а ако ни то не може, клањаће ишаретом (мимиком или покретима). Посланик, а.с., је рекао: “Клањајте стојећи, а ако то нисте у стању, онда клањајте седећи, а ако ни то нисте у стању онда клањајте лежећи.” (Бухари)

- Такође је могуће обављати намаз у различитим ситуацијама у зависности од прилика у којима се муслиман налази – да ли је безбедан или се нечега плаши. Каже Алах Узвишени: “Редовно молитву обављајте, нарочито ону

крајем дана, и пред Алахом понизно стојте. Ако се будете нечега бојали, онда ходајући или јашући.”⁵⁸

- Од толеранције и флексибилности ислама када је намаз у питању јесте и то што је путнику дозвољено кратити и спајати намазе који имају четири реката и клањати их у њихово време или касније (подне и икиндију можемо спојити и скратити у подневски или икиндијски вакал (време), а акшам и јацију можемо спојити и клањати у акшамски или јацијски вакал (време) када је најпогодније. Ја'ла ибн Умеје је рекао: - Проучио сам Омеру ибн ел-Хатабу ајет: Нема сметње да скратите намаз ако се бојите да ће вас напасти они који не верују (Ен-Ниса', 101.), и казао: - Сад су људи сигурни!? (тј. није ратно стање, не постоји страх од неверника и људи су безбедни, зашто онда кратимо намаз током путовања) - И ја сам се томе чудео, па сам упитао Божијег Посланика, а.с., и он ми је рекао: 'То је садака коју вам Алах удељује, зато примите Његову садаку!’” (Муслим)

- Такође је дозвољено болеснику спајање намаза или када су јаке хладноће и кише, иако онај ко се нађе у неком од ових стања није путник. Од Ибн Абаса, р.а., се преноси: - Божији Посланик, а.с., спојио је подне са икиндијом и акшам са јацијом у Медини, кад није било никаквог страха нити временске непогоде. Каже Ебу Зубејр - Упитао сам Сеида - Зашто је то радео? Он рече: “Исто то сам питао Ибн Абаса” па ми је рекао: “Хтео је да не да не отежава умет.” (Муслим)

⁵⁸ Ал-Бакарах 238-239.

Од толеранције и флексибилности ислама на пољу намаза је и то што су намази распоређени тако да за њихово обављање има довољно времена без икакве трке с временом како муслиман не би упао у потешкоћу.

"Од Цабира, р.а., се преноси да је Цибрил дошао Алаховом Посланику, а.с., и рекао му: 'Устани и клањај!' Па је устао да клања а сунце се већ померило са зенита. Затим му је дошао у времену икиндије и рекао му: 'Устани и клањај!' Па је Алахов Посланик, а.с., клањао икиндију, а сенка је била као и њен објекат. Онда му је дошао у времену акшама и рекао му: 'Устани и клањај!' Па је клањао када се сунце сакрило иза брда. Затим му је дошао у времену јације и рекао му: 'Устани и клањај!' Па је клањао јацију када је нестало руменило, па му је за сабах опет дошао и рекао му: 'Устани и клањај!' Па је клањао сабах када је забелила зора. Онда му је и сутрадан долазио и говорио му за подне 'Устани и клањај!' Па је клањао кад је сенка била као и објекат. Затим, за икиндију, па је Алахов Посланик, а.с., клањао када је сенка била двоструко већа од објекта. Затим му је дошао за време акшама, у истом времену без промене. Затим му је дошао за јацију када је прошла половина ноћи (или је реко: једна трећина ноћи). Затим му је за сабах дошао када се скоро разданило! А затим му је рекао: Између њих има времена." (Ен-Несаи, Сахихут-Тирмизи)

- Од толеранције ислама када је намаз у питању је и што када муслиман приликом обављања истог нешто дода или одузме услед заборав, не мора понављати цели намаз већ ће учинити сехви сецду, као олакшицу и

на задовољство Милостивог (Алаха), а с друге стране на тај начин пркоси ђаволу који тежи томе да поквари обред муслиману. Од Ебу Сеида Ел-Худрија се преноси да је Посланик а.с. рекао: „Када неко од вас посумња у своме намазу (у току молитве) и не зна колико је клањао, да ли је клањао три или четири реката, нека одбаци сумњу и нека настави молитву с оним у шта је сигуран, затим нека учини две сеџде пре него преда Селам (заврши молитву). Па ако буде клањао пет реката – они су Шефат (тј. употпуњују обред) њему, а ако је пак клањао четири реката потпуна, те сеџде ће бити понижење за ђавола.» (Муслим) *У коментару речи „...те сеџде ће бити понижење за ђавола“ стоји да га две сеџде разљуте и понизе као да је прашина па га је Алах на тај начин понизио. Дакле, ђаво се улиће (меша) у намаз човека како би га покварио и окрњио, па је Алах клањачима указао на начин како да поправе свој намаз у ономе што их је ђаво навео да погреше, а самим тим разљуте и понизе ђавола који остаје клонуо и далеко од онога што је наумио, а син Адемов употпуњује свој намаз.*

- Још један од видова толеранције ислама када говоримо о намазу је и то када муслиман не зна у ком је правцу кибла и не нађе ништа што би му могло указати где се она налази, поступиће сходно свом мишљењу, тј. окренуће се у оном правцу за који мисли да се тамо налази Ка'ба, јер каже Алах Узвишени: „А Алахов је и исток и запад; куда

год се окренете, па – тамо је Алахова страна. – Алах је, заиста, неизмерно добар и Он све зна.“⁵⁹

- Такође, од толеранције и флексибилности ислама по питању намаза је и забрана имаму да одужи са намазом у џемату. Од Ебу Хурејре се преноси да је посланик, а.с., рекао: „Када неко од вас предводи намаз у џемату (групну молитву) нека олакша клањачима (нека не клања дуго), јер међу њима има слабашних и старих, а када неко од вас клања појединачно (ван џемата) нека одужи с намазом колико хоће.“ (Бухари)

3. ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА ПО ПИТАЊУ ЗЕКАТА

Зекат је прописан како би се спречило сиромаштво у муслиманском друштву, последице које могу проizaћи из њега попут крађе, убиства, напад на част и углед, као и ради оживљавања осећаја друштвене солидарности међу муслиманима. На тај начин се подмирују потребе оних који су у потреби и сиромашни, а поред тога штите се од понижења просјачења. Од Аспеката толеранције ислама по питању зеката издвајамо следеће:

- Зекат се узима од осредњег иметка, а никако од највреднијег и најбољег дела. У хадису од Муаза, р.а., стоји да је Посланик, а.с., рекао: „И не дирај у њихову највреднију имовину приликом узимања зеката.“ (Бухари)

⁵⁹ Ал-Бакарах 115.

- Од толеранције ислама по питању зеката је и мали износ (процент) иметка који се издваја на име зеката као и то што је потребно да иметак прегодини па тек онда важи обавеза давања зеката на њега. Посланик, а.с., каже: „Ниси дужан ништа дати (на злато) све док не будеш имао двадесет динара (новац од злата), па ако имаш двадесет динара и прође година дана, на њих се издваја пола динара.” (Ахмед, Ебу Давуд, сахих)

- Још један вид толеранције ислама на пољу зеката је и то што се на приход са земљишта које се наводњава кишом издваја десетина на име зеката, а када се ради о земљишту које се наводњава вештачким путем издваја се половина десетине од тог прихода јер Посланик, а.с., каже: „Зекат на приход са земље коју натапају оборине и извори (текућа вода) или је мочварна, је десетина, а половина од десетине је на приход са земље која се натапа вештачки.“ (Бухари)

- Од толеранције ислама на пољу зеката је и то што се он не узима од оних који нису у стању да га издвоје због кризе, сиромаштва, дуга и слично. Посланик, а.с., каже: „Зекат се не узима осим од богатих.“ (Ахмед, Ибн Маџе, а бележи га и Бухари у свом *Сахиху*)

И то није све! Онај ко је у неком од претходно споменутих стања, има право на зекат јер каже наш Господар Узвишени: „Зекат припада само сиромасима и невољницима, и онима који га скупљају, и онима чија срца треба придобити, и за откуп из ропства, и презадуженима,

и у сврхе на Алаховом путу, и путнику. Алах је одредео тако! – А Алах све зна и мудар је.”⁶⁰

- Толеранција ислама се огледа и у томе што је зекат начин да онај ко га издваја заради, а никако да изгуби (није намет онеме ко га даје), па онај ко је дужан дати зекат жури да то учини јер тако чисти своју душу. Каже Алах Узвишени: „Узми од добара њихових зекат, да их њиме очистиш и благословљеним их учиниш, и помоли се за њих, молитва твоја ће их, сигурно, смирити. – А Алах све чује и све зна.“⁶¹

4. ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА НА ПОЉУ ПОСТА

Пост је прописан како би муслиман саосећао са потребама своје сиромашне браће, како би пожurio са испуњавањем њихових права, распитивао се и интересовао за њихово стање, подстицао на помагање, благодот и добротинство према њима, а исто тако и због борбе душе са својим прохтевима и страстима и како би се муслиман сустегао од ружног говора и лоших дела. У наставку ћемо споменути неке аспекте толеранције ислама на пољу обавезности поста:

- Пост је прописан само у току једног месеца током године и то у Рамазану. Каже Узвишени: „У месецу рамазану почело је објављивање Кур'ана, који је путоказ људима и јасан доказ Правога пута и разликовања добра од зла. Ко од

⁶⁰ Ат-Тавбах 60.

⁶¹ Ат-Тавбах 103.

вас у том месецу буде код куће, нека га у посту проведе, а ко се разболи или се на путу задеси, нека исти број дана напости – Алах жели да вам олакша, а не да потешкоће имате – да одређени број дана испуните, и да Алаха величате зато што вам је указао на Прави пут, и да захвални будете.“⁶²

- Од толеранције ислама на пољу поста је и то што је он прописан у тачно одређенео и ограничено време како муслиман не би упао у потешкоћу у погледу почетка и краја поста, па не треба постити ни више ни мање од онога што је прописано, јер је одређено да се пости од појавве зоре до заласка сунца. Каже Алах Узвишени: „Дозвољава вам се да се у ноћима док траје пост састајете са својим женама; оне су одећа ваша, а ви сте њихова одећа. Алах зна да вам је било тешко, па је прихватио покајање ваше и опростио вам. Зато се сада састајте са њима у жељи да добијете оно што вам је Алах већ одредео. Једите и пијте све док не будете могли разликовати белу нит од црне нити зоре; од тада постите све до ноћи. Са женама не смете имати сношаја док сте у и‘тикафу у џамијама. То су Алахове границе, и не приближујте им се! Ето тако Алах објашњава људима прописе Своје да би се онога што им је забрањено клонили.“⁶³

- Такође је забрањено постити неколико дана један за другим (без мршења), јер је то напорно за душу и оптерећење нечим што није прописано. **Посланик, а.с., је**

⁶² Ал-Бакарах 185.

⁶³ Ал-Бакарах 187.

рекао: „Нема узастопности (спајања) у посту.“ (Ибн Хибан; „Ес-Сахихах 2894)

- Од толеранције ислама на пољу поста је и то што је за време поста прописана огромна, неограничена награда за мало дело. Алахов посланик, а.с., каже да је Алах Узвишени рекао: „Свако дело које човек учини припада њему, осим поста! Пост припада Мени, и Ја за њега посебно награђујем! Пост је штит, па када неко од вас запости, нека остави сполно опћење и нека не галами, а ако га неко буде псовао или се хтео са њим тући, нека каже: Ја сам човек постач! Тако ми Онога у чијој је руци Мухамедова душа, задах из уста постача сигурно је код Бога бољи од мириса мошуса. Постач има два весеља којима се радује: весели се када ифтари и веселиће се своме посту када буде сусрео свога Створитеља!“ (Ен-Нихаје 140/3)

- По питању поста ислам је толерантан према болесницима и путницима, па је прописао олакшицу да могу мрсити уколико им пост представља велики напор и потешкоћу. Каже Узвишени: „...Ко од вас у том месецу буде код куће, нека га у посту проведе, а ко се разболи или се на путу задеси, нека исти број дана напости – Алах жели да вам олакша, а не да потешкоће имате – да одређени број дана испуните, и да Алаха величате зато што вам је указао на Прави пут, и да захвални будете.“⁶⁴

Забрањено је оптерећивати себе преко својих могућности па чак и када се ради о ибадету (богоугдним делима).

⁶⁴ Ал-Бакарах 185.

Џабир бин Абдулах, р.а., преноси да је Посланик, а.с., на једном свом путовању видео човека како су се око њега окупили људи и праве му хлад. Посланик, а.с., рече – Шта му је? Одговорише људи – Овај човек пости. На то Посланик, а.с., рече – Није од добротворства да постите док сте на путовању.“ (Сахих – Ел-Ирва' 59/49) У Муслимовој верзији стоји: „Придржавајте се олакшица које вам је Алах прописао.“

5. Такође, од толеранције ислама када говоримо о посту је и то што је олакшица прописана за дојиљу и трудницу ако се боје да ће пост нашкодити њима и детету па нису обавезне постити. Исто важи и за особе које су у годинама за које постоји бојазан да ће им пост нашкодити и ослабити их. Каже Узвишени. „Алах никог не оптерећује преко могућности његових.“⁶⁵

6. Од толеранције ислама по питању поста је и то што кад постач из заборава или под присилом нешто поједе или попије, његов пост је исправан и на тај начин се није ифтарио јер каже Алахов посланик а.с.: „Ко заборави да пости па поједе нешто или се напије воде, нека настави са постом, јер Алах га је нахранио и напојио.“ (Мутефекун алејхи, хадис се налази у свих шест хадиских збирки)

5. ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА НА ПОЉУ ХАЦА

Од узвишених циљева хаца је једноћа Алаха, Његово спомињање и величање кроз речи које се непрестано

⁶⁵ Ал-Бакарах 286.

изговарају “ОДАЗИВАМ ТИ СЕ, МОЈ АЛАХУ, ОДАЗИВАМ! ОДАЗИВАМ ТИ СЕ! НЕМАШ СУДРУГА, ОДАЗИВАМ ТИ СЕ! САМО СЕ ТЕБИ ЗАХВАЉУЈЕМ И САМО ТИ ИМАШ БЛАГОДАТИ И ИМАШ ВЛАСТ. ТИ НЕМАШ СУДРУГА”, са значењем “О АЛАХУ, ДОШЛИ СМО НА ОВО МЕСТО ОДАЗИВАЈУЋИ СЕ ТВОЈОЈ НАРЕДБИ, НАДАЈУЋИ СЕ ТВОМ ЗАДОВОЉСТВУ, ПОТВРЂУЈУЋИ ТВОЈУ ЈЕДНОЋУ И НИКО ОСИМ ТЕБЕ НЕ ЗАСЛУЖУЈЕ ДА МУ СЕ ИБАДЕТ ЧИНИ”. Нема разлике између угледних и обичних, скромних људи, белца и црнца, арапа и неарапа. Сви су исти пред Алахом и нема никакве разлике међу њима осим по богобојазности. То је још једна потврда братсва међу муслиманима, њихових осећања и нада. У наставку ћемо навести неке од аспеката толеранције и флексибилности ислама на пољу хаџа:

- Од толеранције ислама када говоримо о хаџу је то што је он прописан да се обави једном у току живота, и обавља се једном у години јер хаџ изискује пуно напора и труда. Све ово потврђује истинитост посланице Мухамеда, а.с., јер да је хаџ обавеза муслиману сваке године, а не једном у току његовог живота, Мека не би могла примити толики број муслимана у исто време. Преноси Ебу Хурејре: “Алахов посланик, а.с., нам се обратио па је рекао – О људи, Алах вам је прописао хаџ па га обавите. Један човек рече – Је ли сваке године Алахов посланиче? Посланик, а.с., је ушутио све док овај човек није поновио своје питање три пута, а затим посланик, а.с., рече – Да сам рекао “да” тако би вам било и наређено (прописано), а то не бисте могли испунити. Затим настави – Оставите ме (немојте ми

постављати питања о нечему што није објављено, јер се бојим да ће се спустити објава и то вам постати обавеза) док сам ја вас оставио. Заиста су они пре вас (јевреји и хришћани) пропали због тога што су пуно питали и разилазили се са својим веровесницима (када би им њихови посланици нешто наредили, након или пре њиховог питања разишли би се с њима па су пропали и заслужили пропаст), па када вам нешто забраним то оставите, а када вам нешто наредим, урадите онолико колико можете.” (Муслим)

- Од толеранције ислама је и то што хаџ као један од стубова (рукнова) ислама престаје то бити ономе ко није у материјалном (финансијском) или физичком стању да обави хаџ. Зато онај ко је болестан од неке хроничне болести није обавезан обавити хаџ иако је богат. Такођер, онај ко је сиромашан па нема довољно иметка осим за основне потребе није обавезан обавити хаџ све док му је такво стање јер каже Алах Узвишени: “У њему су знамења очевидна – место на којем је стајао Ибрахим. И онај ко уђе у њ треба бити сигуран. Ходочастити Храм дужан је, Алаха ради, сваки онај који је у могућности; а онај који неће да верује – па, заиста, Алах није овисан ни о коме.”⁶⁶

- Још један од видова толеранције ислам на пољу хаџа је и то што муслиман може изабрати од три врсте хаџа коју ће обавити у складу са својим приликама, временом и материјалним стањем, па имамо хаџул-ифрад, хаџул-киран и хаџут-темету’.

⁶⁶ Алу Имран 97.

- Такође, толеранција ислама на пољу хаџа се огледа и у томе што је прописан откуп (кефарет) за почињене грехе на хаџу, па се тако компензују пропусти на хаџу. Каже Алах узвишени: “Хаџ и умру ради Алаха извршавајте! А ако будете спречени, онда курбане који вам се нађу при руци закољите, а главе своје, док курбани не стигну до места свога, не бријте. А онај међу вама који се разболи или га главобоља мучи, нека се постом, или милостињом, или курбаном искупи. Када будете слободни, обавите умру до хаџа и закољите курбан до кога можете лако доћи. А онај ко га не нађе нека пости три дана у данима хаџа, и седам дана по повратку – то јест пуних десет дана. То је за онога који није из Меке. И бојте се Алаха и знајте да Он тешко кажњава.”⁶⁷

- Још један вид толеранције ислама када је хаџ у питању је дозвољеност условљавања приликом нијета (намере) када се муслиман прибојава неких ствари које се могу десити у будућности, а које су му непознате. Од Аише се преноси да је рекла: “Ушао је Алахов посланик, а.с., код Зубејрове ћерке Дубае и рекао јој – Можда желиш обавити хаџ? Она одговори – Тако ми Алаха осећам умор и исцрпљеност. Затим посланик, а.с., рече – Онда обави хаџ са условљавањем (тј. да занијети – да намерава срцем) хаџ или умру са условљавањем да, ако буде спречена да у потпуности обави хаџ или умру, неће бити грешна јер није била у стању да употпуни обреде, а да за оно што је обавила од обреда буде награђена) и реци: “Алаху мој, дај

⁶⁷ Ал-Бакарах 196.

ми да будем у ихраму⁶⁸ (тј. да обавља́м обреде у ихраму) све док ме нешто не спречи (све док ме нешто не спречи, болест или изнемоглост, да употпуним обреде).”
Мутефекун алејхи

- Од толеранције ислама је и то што је хаџ разлог опроста и брисања греха. Од Ебу Хурејре, р.а., се преноси да је Посланик, а.с., рекао: “Онај ко обави хаџ, немајући однос са женом и не чинећи никакав грех, вратиће се чист од греха као на дан када га је мајка родила.” Бухари

⁶⁸ Ихрами су два платна којима се прекрива горњи и доњи део тела и то је једина одећа хаџије у току обављања самог обреда хаџа.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА И ЖЕНА

Жени у исламу припада високо место и улога, а њена права су заштићена. Ислам је учинио да поштовање жене буде знак здраве, потпуне и хумане личности. Посланик, а.с., је рекао: “Најпотпунијег имана (веровања), најбољег ахлака (морала и понашања) и најбољи међу вама је онај који је најбољи према својим женама.”⁶⁹ (Сахих)

Ислам је женама дао предност над мушкарцима, када је добротинство у питању. Алахов посланик, нека је на њега Божји мир и спас, је рекао: “Опоручујем вам добротинство према женама...” (Сахих)

Ево неких аспеката толеранције према жени:

- Од толеранције ислама према жени је то што је прописан и наређен венчани дар (мехр) за њу. Каже Узвишени Алах: “И драга срца женама венчане дарове њихове подајте; а ако вам оне од своје воље од тога шта поклоне, то с пријатношћу и угодношћу уживајте.”⁷⁰

- Такође је у исламу прописано да жена има право на мехр и после развода брака иако није било интимног односа међу супружницима, јер каже Узвишени: “А ако их пустите пре него што сте у однос са њима ступили, а већ сте им венчани дар одредили, оне ће задржати половину од онога што сте одредили, осим ако се не одрекну или ако се не одрекне онај који одлучује о склапању брака; а ако се

⁶⁹ Сахиху Ибн Хиббан, 9. део, стр. 483, бр. хадиса 4176.

⁷⁰ Ан-Ниса' 4.

одрекнете, то је ближе честитости. И не заборавите да једни према другима великодушни будете, та Алах заиста види шта радите.”⁷¹

- Још један од видова толеранције ислама према жени је и то што јој није дозвољено да одмах изађе из куће у случају развода, јер ће се можда супружници помирити и вратити једно другом. Каже Узвишени: “О Веровесниче, када хтеднете жене пустити, ви их у време када су чисте пустите, а онда време које треба проћи бројте и Алаха, Господара свога, бојте се. Не терајте их из станова њихових, а ни оне нека не излазе, осим ако очито срамно дело учине. То су Алахови прописи. Онај који Алахове прописе крши – сâм себи неправду чини. Ти не знаш, Алах може после тога прилику пружити.”⁷²

- Од толеранције ислама према жени је и то што је муж дужан издржавати је, испоштовати сва права која јој припадају након развода, као што су добротинство према њој и неузнемиравање све док траје идет (период чекања након развода). Каже Алах Узвишени: “Њих оставите да станују тамо где и ви станујете, према својим могућностима, и не чините им тешкоће зато да бисте их стеснили. Ако су трудне, дајте им издржавање све док се не породе, а ако вам децу доје, онда им дајте заслужену награду споразумевши се међусобно на леп начин. А ако настану размирице, нека му онда друга доји дете.”⁷³

⁷¹ Ал-Бакарах 237.

⁷² Ат-Талак 1.

⁷³ Ат-Талак 6.

- Такође, жени је дозвољено да има старатељство над дететом уколико то она жели, јер Узвишени Алах каже: “Мајке нека доје децу своју пуне две године онима који желе да дојење потпуно буде. Отац детета их је дужан према својој могућности хранити и одевати. Нико нека се не задужује изнад могућности својих: мајка не сме трпети штету због детета свога, а ни отац због свога детета. И наследник је дужан све то. А ако њих двоје на леп начин и споразумно одлуче дете одбити, то није грех. А ако зажелите да деци својој дојиље нађете – па, није грех када од срца оно што сте наумили дате. Алаха се бојте и знајте да Алах добро види оно што радите.”⁷⁴

- Још један вид толеранције ислама према жени огледа се у томе што је муж дужан издржавати децу и после развода, тј. истека идета (периода чекања након развода) па каже Алах: “Нека имућан према богатству своје троши, а онај који је у оскудици – према томе колико му је Алах дао, јер Алах никога не задужује више него што му је дао; Алах ће, сигурно, после тегобе, ласт дати.”⁷⁵

- Од толеранције ислама према жени је и право на наследство након што јој је то било забрањено. Рекао је Узвишени Алах: “Мушкарцима припада део онога што оставе родитељи и рођаци, а и женама део онога што оставе родитељи и рођаци, било тога мало или много, одређени део.”⁷⁶

⁷⁴ Ал-Бакарах 233.

⁷⁵ Ат-Талак 7.

⁷⁶ Ан-Ниса' 7.

- Од толеранције ислама према жени је и то што с ње спадају одређене обавезе и дужности током менструације (хајза) и постпорођајног периода (нифаса). У том случају жена није обавезна клањати прописане намазе, нити их мора надокнађивати касније. Што се поста тиче, надокнадиће пропуштене дане онда када буде могла, сходно њеном стању и приликама. Муаза бинт Абдулах ел-Адевија, Алах јој се смисловао, каже: “Питала сам Аишу, р.а.: ‘Зашто жена која је имала месечни циклус надокнађује пропуштене дане поста, а не надокнађује пропуштене намазе?’ ‘Јеси ли ти харуријка (јеси ли од хариџија)?’, упитала је Аиша. ‘Нисам харуријка’, одговорила сам, ‘него ја питам.’ Рекла је: ‘То нам се дешавало (месечни циклус), па нам је наређено да надокнадимо пост, а није нам наређено да надокнадимо намазе.’” (Сахих)

Такође, када је жена у хајзу није дужна обавити опросни таваф (обред кружења око Кабе). Преноси се да је Ибн Абас, р.а., рекао: - Људима (који су обавили хаџ) наређено је да последње што ураде у Меки буде (опроштајни) таваф око Кабе, једино је жена која добије менструацију изузета од тога.” (Мутефекун алејхи)

- Од толеранције ислама према жени је и то што јој је дозвољено, као и њеном мужу, да уживају једно у другом, осим у периоду менструације. Приповедао је Енес, р.а., да, кад би жидовске жене имале месечницу (ел-хајд), они не би хтели јести са њима, нити у кућама с њима имати интимне односе. Асхаби су о томе запиткивали Посланика, с.а.в.с., те му је Алах, ц. ш., тим поводом објавио одговор: **И питају**

те о месечном прању! Реци: 'То је непријатност'. Зато не општите са женама за време месечног прања, и не прилазите им док се не окупају. А када се окупају, онда им прилазите онако како вам је Алах наредио. - Алах заиста воли оне који се често кају и оне који се много чисте. (Ел-Бекаре, 222.) Алахов Посланик с.а.в.с., је тада рекао: "Чините све осим полног односа!" (Муслим)

- Жена по исламу није дужна учествовати у борби. Од Аише, р.а., се преноси да је рекла: "О Алахов посланиче, да ли је џихад (борба) обавезна и за жене? Посланик, а.с., одговори: "Да, али њихов џихад су хаџ и умра, у којима нема убијања." (Ахмед, сахих)

- Од толеранције ислама према жени је и то што она није дужна радити и бринути о издржавању и опскрби.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА НА ПОЉУ ФИНАНСИЈСКИХ ТРАНСАКЦИЈА

Иметак је веома важан за живот, и финансијске трансакције међу људима, некада се одликују проневером, неправдом, плљачком, угрожавањем права других, остваривањем личних интереса на рачун општих без обзира на последице које су на штету друге стране, па је стога у овом сегменту толеранција и флексибилност међу људима неопходна. У наставку ћемо навести неке примере толеранције ислама на овом пољу:

- Од толеранције ислама, када је реч о купопродаји, је то што ислам подстиче на толеранцију и благодот приликом купопродаје, па каже Посланик а.с.: “Алах се смисловоа човеку који је благ када продаје, када купује...” (Бухари)

- Ислам подстиче на одлагање враћања дуга (ономе ко није у стању на време вратити) како би могао испунити договор, као и на опраштање дела дуга, што спада у најбоља дела код Алаха, па каже Узвишени: “А ако је у невољи, онда причекајте док буде имао; а још вам је боље, нека знате, да дуг поклоните.”⁷⁷

У овом смислу Посланик, а.с., каже: “Онај ко чека дужника да врати дуг, имаће награду као да сваког дана дели садаку, а ако га чека и након рока за враћање дуга, имаће награду као да сваког дана дели садаку у висини дуга.” (Ибн Маџе, Албани га сматра веродостојним)

⁷⁷ Ал-Бакарах 280.

- Такође, ислам подстиче на благост код тражења дуга. Посланик, а.с., каже: “На Судњем дану ће се обрачунавати са једним човеком од пријашњих народа, који није имао добрих дела осим да је, пошто је био богат човек, давао људима новац у зајам и говорио својим слугама: Опростите дуг сиромашу, великом дужнику. Па ће Алах, ц.ш., рећи својим мелекима (анђелима): Ми смо пречи да тако поступамо, опростите му грехе.” (Муслим)

- Ислам подстиче на благост и приликом враћања дуга. Ебу Хурејре преноси да је неки човек дошао Веровеснику, с.а.в.с., и тражио од њега дуг врло осорно, па су скочили асхаби према њему (у намери да га грде или физички повредe због грубог начина на који је тражио своје право пред послаником а.с.), а Алахов Посланик рекао је: "Пустите га, заиста онај ко има право (на нешто), има право и приговора", а затим рекао је: "Дајте му децу која има исто година, као и његова" Тада асхаби рекоше: “О Алахов Посланиче, не можемо наћи него старију (и бољу која има више меса и која је крупнија) од његове", а он им рече: "Дајте му је. Заиста је најбољи међу вама онај који је најревнији и најбољи у враћању дуга!" (Мутефекун алејхи)

- Од толеранције ислама је и подстицање на поништавање трговине у случају да се једна од две стране покаје (предомисли). Алахов посланик, а.с., је рекао: “Ономе ко опозове трговину (врати продату робу) купцу који се покајао, или обратно, Алах ће му на Судњему дану поништити грехе.” (Ебу Давуд, Ибн Хиббан, Бејхеки, хадис је сахих) *Ако неко купи нешто па се покаје што је купио*

због неке неправде која му је учињена приликом купопродаје, зато што нема потребу више за том ствари, или недостатка цене, па жели да врати купљену ствар продавцу и продавац то прихвати, Алах ће му на Судњем дану отклонити напор и грехе због добротинства према купцу, јер продаја је извршена и купац је не може поништити. Авнул-ма'буд (7. део, стр. 451)

- Од толеранције ислама је и право избора приликом купопродаје. Посланик, а.с., каже: “Купопродавци имају право избора (да прихвате или не прихвате купопродају) док се нису раставили”, или је рекао: “док се не раставе”; па ако су били искрени и међусобно све разјаснили, биће обојици напредак у њиховој купопродаји, а ако су нешто један другом сакрили и слагали, умањиће им се напредак у њиховој купопродаји.” (Бухари)

- Од видова толеранције ислама на пољу финансијских трансакција је систем наследства који је успостављен и по којем се дели (заоставштина умрлог након што се исплате евентуални дугови) имовина умрлог онима који имају право на њу, и млади и старији, и мушко и женско. За сваког је праведно одређен задовољавајући део. Томе сведоче разумни људи здраве памети сходно блискости и користи преминулог власника иметка. Нико нема право на поделу наследства на основу страсти и жеља. Од предности овог система је што иметак, ма колики био, дели на делове и тако спречава нагомилавање богатства у рукама одређене скупине. Алах Узвишени је у Кур'ану појаснио колики део припада синовима, родитељима, супружницима, браћи, па

каже Узвишени: “Алах вам наређује да од деце ваше – мушком припадне толико колико двома женским. А ако буде више од две женских, њима – две трећине онога што је оставио, а ако је само једна, њој – половина. А родитељима, свакоме посебно – шестина од онога што је оставио, ако буде имао дете; а ако не буде имао детета, а наслеђују га само родитељи, онда његовој матери – трећина. А ако буде имао браће, онда његовој матери – шестина, пошто се изврши опорука коју је оставио, или подмири дуг. Ви не знате ко вам је ближи, родитељи ваши или синови ваши. То је Алахова заповед! – Алах, заиста, све зна и мудар је.”⁷⁸

Многе појединости у вези са овом темом, које је Алах споменуо на неколико места у Кур’ану, нећемо сада појашњавати, а онај ко жели више сазнати о теми наследства нека се врати на књиге које третирају ову тему.

- Од толеранције ислама је и то што се приликом поделе наследства подстиче на добротворство према сваком ко присуствује деоби па се сваком од њих удели понешто. Алах Узвишени каже: **“А када деоби присуствују рођаци, сирочад и сиромаси, и њима нешто дарујте и лепу реч им реците.”**⁷⁹

- Такође, толеранција ислама се огледа и у систему опорукe, тј. муслиман може опоручити да се, након његове смрти, његов иметак подели у добротворне сврхе, трајну садаку (милостињу), али треба водити рачуна да та

⁷⁸ Ан-Ниса' 11.

⁷⁹ Ан-Ниса'8.

количина иметка не пређе трећину од укупног иметка. Од Амира бин С'ада се преноси: “Посланик, а.с., ме је обишао док сам био болестан у Меки па сам му рекао – Имам иметак који желим опоручити. Посланик, а.с., рече – Не. Онда половину – понових. Не - рече Посланик а.с. Након тога рекох – Онда трећину. Посланик, а.с., рече – Добро, трећину, а и то је много. Да оставиш наследство деци ти је боље него да буду сиромаси па да просе од људи. Колико год да уделиш бићеш награђен па чак и за залогај којим нахраниш своју жену. Алах ће те можда уздићи (твој положај) па ће се људи (муслимани) окористити твојим иметком, а други (неверници) ће штетовати.”⁸⁰

Од услова опоруче је и то да она не обухвата онога ко има право на наследство како би се избегла неправда према осталим наследницима и како се не би међу њима јавило непријатељство и нетрпељивост. Посланик, а.с., каже: “Доиста је Алах свакоме дао право које му припада па се опоруча не односи на наследнике.”⁸¹ (Сахих)

⁸⁰ Сахихул-Бухари, 1. део, стр. 435, бр. хадиса 1233.

⁸¹ Сунен Еби Давуд, 3.део, стр. 114, бр. хадиса 2870.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА НА ПОЉУ КАЗНЕНОГ ПРАВА

У исламу, као и у осталим религијама, постоји казнено право (систем казни), који има за циљ да обезбеди мир и стабилност друштва и заштити га од криминала и његовог ширења, да спречи проливање крви, сачува част и иметак, превентивно делује на људе како не би угрозили једни друге. Применом ових казни се спречава криминал, или се ограничава, тј. умањује па је због тога ислам прецизно одредео за сваки злочин (кривично дело) казну у складу са тежином престапа. Сходно томе, казна за убиство је одмазда, па каже Узвишени Алах: “**О верници, прописује вам се одмазда за убијене...**”⁸², осим у случају да родбина убијеног опрости, тј. одустане од права на одмазду, јер каже Узвишени: “**... а онај коме род убијеног опрости...**”⁸³

За кривично дело крађе прописана је казна одсецања руке, па каже Узвишени Алах: “**Крадљивцу и крадљивици одсеците руке њихове, нека им то буде казна за оно што су учинили и опомена од Алаха! А Алах је силан и мудар.**”⁸⁴

Када лопов зна да ће му због крађе бити одсечена рука, одустаће од крађе како би сачувао своју руку, а самим тим и иметак људи ће бити безбедан.

За блуд је прописано бичевање и то ако починиоци овог греха нису претходно били у браку, па каже Узвишени:

⁸² Ал-Бакарах 178.

⁸³ Ал-Бакарах 178.

⁸⁴ Ал-Маидах 38.

“Блудницу и блудника избичујте са стотину удара бича, сваког од њих...”⁸⁵

Зато се треба чувати свега онога што води блуду, као што је мешање мушкараца и жена, а такође на овај начин, спречавањем блуда, се штити и иметак људи да га не наследи неко ко нема право на њега.

За клевету блуда, којом се напада на част, прописана је казна бичевањем, па каже Алах: “Оне који окриве поштене жене, а не докажу то с четири сведока, са осамдесет удараца бича избичујте...”⁸⁶

И за остала кривична дела ислам је прописао и установио казне сходно тежини и опасности престапа по друштво, па је шериат успоставио општа правила по којима се одређују казне. Рекао је Алах: “Неправда се може узвратити истом мером...”⁸⁷

“Ако хоћете да на неправду узвратите, онда учините то само у оноликој мјери колико вам је учињено.”⁸⁸

Како би се спровеле све ове казне, постоје јасно одређени услови који се претходно морају испунити.

- Од толеранције ислама у сегменту прописаних казни које су у вези са правима људи је то што се оне не морају нужно спровести, већ је остављен простор за опрост и прихватање надокнаде (компензације). Каже Узвишени: “Неправда се

⁸⁵ Ан-Нур 2.

⁸⁶ Ан-Нур 4.

⁸⁷ Аш-Шура 40.

⁸⁸ Ан-Нахл 126.

може узвратити истом мером, а онога који опрости и измири се Алах ће наградити; Он, уистину, не воли оне који неправду чине.”⁸⁹

- Толеранција ислама на овом пољу се огледа и у томе да се казне, које се односе на кршење Алаховог права, не могу спровести све док човек не обзнани, или док вест о његовом преступу не дође до законодавних органа. Све дотле, ствар је између Алаха и Његовог роба. Од Ебу Хурејре се преноси да је Посланик, а.с., рекао: "Читавом мом умету (мојим следбеницима) ће бити опроштено, осим онима који јавно чине грехе. А једна врста тог "јавног грешења" је и то да човек уради нешто (грех) ноћу, а затим осване, а Алах је покрио тај грех, и каже (почне причати): "Синоћ сам урадео то и то." Био је заноћио и његов Господар га је покрио, а онда осване и открива оно што је Алах прикрио (од његових греха)." (Мутефекун алејхи) *Говори се о дрскости и безобзирности према вери и немару према Алаховим прописима, "да почини неки грех ноћу" – почини било који грех, затим осване па и поред тога што му је Алах сакрио тај грех човек говори како је починио тај и тај грех, тј. о том свом греху прича свом лошем друштву, откривајући оно што је Алах већ био сакрио о њему. То је зато што тај човек не жели да му се грех сакрије, жели скандал и бруку јер у томе види понос и охолост.*

Прописивањем ових казни ислам жели сачувати права људи, успоставити мир и стабилност у заједници и

⁸⁹ Аш-Шура 40.

одвратити од искушења (могућности) да се угрози стабилност и опстанак друштва. Када убица зна да ће бити убијен, када лопов зна да ће му рука бити одсечена, када блудник и клеветник знају да ће бити избичевани, одустаће од онога што су наумили и тако ће спасити и себе и друге. Истину је рекао Узвишени Алах када каже: “У одмазди вам је – опстанак, о разумом обдарени, да бисте се убијања оканили!”⁹⁰

Можда ће неко рећи да су казне које је ислам прописао за неке преступе окрутне! Њему ћемо рећи следеће: Разуман човек је свестан да се кривичним делима и њиховој штетности, које се не могу сакрити заједници и друштву, мора пружити отпор, против њих се мора борити, одвраћати од њих и за таква недела су казне прописане. Што се тиче разилажења око врсте казни, нека се свако запита и погледа да ли су казне које је ислам прописао успешније у спречавању и смањењу криминала или су то пак казне које је човек успоставио, а које само доприносе ширењу и повећању криминала. Штавише, један од начина да се спаси здрави део тела јесте и одстрањивање поквареног дела.

⁹⁰ Ал-Бакарах 179.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА ПО ПИТАЊУ РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА

Од природе људских друштава и заједница је да међу њима има неслагања и несугласица, па чак и ратова због расне и верске различитости, или због амбиција ширења територије и утицаја, или због економских интереса. Каже Алах Узвишени: “А да Алах не сузбија људе једне другима, на Земљи би, доиста, неред настао – али, Алах је добар свим световима.”⁹¹

Што се тиче рата (борбе) у исламу, он је хуманост првог степена. Каже Узвишени Алах: “И не будите као они који су, да се покажу свету, надмено из града свога изишли да би од Алаховог пута одвраћали. А Алах добро зна оно што они раде.”⁹²

Рат у исламу се води ради спречавања непријатељства и помагања обесправљенима. Каже Алах: “А зашто се ви не бисте борили на Алаховом путу за потлачене, за мушкарце и жене и децу, који узвикују: "Господару наш, избави нас из овога града, чији су становници насилници, и Ти нам одреди заштитника и Ти нам подај онога ко ће нам помоћи!”⁹³

Како би борба у исламу била хумана, мора бити у складу са толеранцијом и благошћу, а неки од тих примера су следећи:

⁹¹ Ал-бакарах 251.

⁹² Ал-Анфал 47.

⁹³ Ан-Ниса' 75.

- Од толеранције ислама је то што он није вера тероризма, непријатељства, насиља и вођења ратова како га описују непријатељи ислама који су љути због великог броја следбеника ове вере и оних који улазе у њу. Како ислам може бити такав када Алах забрањује непријатељство и кршење прописа па каже: “И борите се на Алаховом путу против оних који се боре против вас, али ви не отпочињите борбу! – Алах, доиста, не воли оне који заподевају кавгу.”⁹⁴

- Од толеранције ислама у рату је и то што је муслиманима наређено да, када у току рата буде понуђено примирје, прихвате га како би показали да ислам није вера убијања и уживања у проливању крви. Каже Узвишени: “Ако они буду склони миру, буди и ти склон и поуздај се у Алаха, јер Он, уистину, све чује и све зна.”⁹⁵

- Од толеранције ислама у рату је и то што се не смеју убијати они који не учествују у борби.

- Такође, када је реч о рату у исламу, постоје правила и обичаји како се не би изгубила та хуманост која је карактеристична за борбу у исламу. Не сме се убијати непријатељ, осим онај ко учествује у борби или помаже. Старци, деца, жене, болесници, рањеници, они побожњаци који су се осамили ради свог ибадета (богослужења) се не смеју убијати. Рањени током битке се не смеју убијати, а такође, није дозвољено сакаћење и скрнављење мртвих. Не смеју се убијати животиње, рушити куће, нити загађивати воде и бунареви, не смеју се гонити они који побегну из

⁹⁴ Ал-Бакарах 190.

⁹⁵ Ал-Анфал 61.

битке. Све ово су смернице Алаховог посланика, а.с., и његових наследника (халифа) које су упућивали својим војсковођама. Ово представља толерантну исламску политику у ратовима и у поступку Алаховог посланика, а.с., приликом освајања Меке, чији су га становници претходно протерали из ње, узнемирвали га, убијали његове другове и наређивали његово убиство. **Том приликом је Алахов посланик, а.с., рекао: “Онај ко уђе у кућу Ебу Суфјана спокојан је, онај ко затвори своја врата спокојан је и онај ко баци (остави) оружје спокојан је!”**⁹⁶

У складу са политиком толеранције у рату су поступали и халифе Алаховог посланика, а.с., након његове смрти. Рекао је Ебу Бекр Ес-Сидик, р.а., први халифа Алаховог посланика, а.с., својим војсковођама које би слао у походе: “Придржавајте се ових десет ствари које вам опоручујем: немојте издати, не застрањујте, не напуштајте борбу, немојте сакатити и унакажавати, не убијајте децу, старе и жене, не сеците и не спаљујте палме, не сеците дрвеће које рађа, не кољите овце, краве и камиле осим за јело. Проћи ћете поред људи који су се издвојили у своје самостане ради ибадета, па их оставите у ономе чему су се посветили.”⁹⁷

- Од толеранције ислама у рату је и поштовање људских права ратних заробљеника па није дозвољено кажњавати их, понижавати, застрашивати и сакатити их. Није

⁹⁶ Сахиху Муслим, Китабул-џихад, поглавље: Освајање Мекке, стр 178.

⁹⁷ Табери, 3. део, стр. 226.

дозвољено изнуривати их забрањивањем хране и воде док не умру. Напротив, ислам наређује да се они поштују и да се према њима лепо опходи. Каже Алах: “И храну су давали – мада су је и сами желели – сиромашу и сирочету и сужњу. "Ми вас само за Алахову љубав хранимо, од вас ни признања ни захвалности не тражимо!”⁹⁸

Следбеници ислама журе у примени ових хуманих смерница у опхођењу према заробљеницима. О овоме сведочи примјер Умејра који каже: “Био сам један од заробљеника на дан битке на Бедру, па је Алахов посланик, а.с., рекао: “Лепо поступајте са заробљеницима”. Био сам у скупини енсарија, па када би принели храну да једу, јели су хурме и мене хранили из добротности које им је опоручио Алахов посланик а.с.”⁹⁹

- Још један од видова толеранције ислама у рату према заробљеницима је њихово пуштање без откупа или уз откуп, новчану надокнаду или размену за муслиманске заробљенике, сходно ситуацији и општем интересу, јер каже Алах Узвишени: “Када се у борби с неверницима сретнете по шијама их ударајте све док их не ослабите, а онда их вежите, и послите, или их великодушно сужањства ослободите или откупнину захтевајте, све док борба не престане.”¹⁰⁰

⁹⁸ Ал-Инсан 8-9.

⁹⁹ Бележи га Таберани у Му'џемул-кебиру (18410), Хејсеми каже да је сенед (ланац) хадиса добар. Му'џеммеуз-зевайд (6/86). Албани каже да је хадис слаб (Даифул-џами' бр: 832)

¹⁰⁰ Мухаммед 4.

- Од толеранције ислама на овом пољу је и то што је муслиманима опоручено да се на леп начин опходе према народу земље коју су освојили. Алахов посланик, а.с., је опоручио у хадису да се лепо поступа са коптима, па каже: “Када освојите Миср (Египат), лепо поступајте са коптима, јер они плаћају цизју (порез) и у сродству су са нама.” (Основа хадиса се налази у Муслимовом сахиху)

Није дозвољено нападати на част и достојанство поражених народа, пљачкати њихов иметак, понижавати их, рушити њихове куће, светити им се. Штавише, треба наређивати на добро, одвраћати од зла и успоставити правду. Муслимани су ове смернице применили након Посланика, а.с., а најбољи доказ томе је уговор којег је Омер бин Хатаб, р.а., склопио са становницима Јерусалима, када је ушао у град након освајања, у којем стоји: (У име Алаха Милостивог Самилосног, ово је оно што Алахов роб и вођа правоверних гарантује становницима Јерусалима: гарантујем вам безбедност ваших живота, иметка, цркава, крстова... неће бити нетрпељивости према вашој вери, нити ће ико од вас бити оштећен...). Да ли је историја забележила овакав пример правде и толерантности од стране освајача према пораженом?! Без обзира што је Омер, р.а., био у могућности да чини шта је хтео са њима и да поставља услове какве је хтео, он је био праведан и толерантан, што јасно указује на то да је рат у исламу хуманост а никако остваривање овосветских амбиција.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА И ПРАШТАЊЕ ГРЕХА

Сви Адемови, а.с., синови (људи) су грешни према своме Господару, према себи или према заједници, и то је оно о чему нас је обавестио Алахов посланик, а.с., у хадису: “Сви Адемови синови су грешни, а најбољи су они који се пуно кају.” (Бележи га Тирмизи и Ибн Ма’џе, а Албани га оцењује веродостојним)

Ови греси које чине људи су поседица старог сукоба и обећања којег је шејтан (ђаво) дао како би завео Адемове, а.с., синове. Узвишени Алах каже о том обећању: “Господару мој” – рече – “зато што си ме у заблуду довео, ја ћу њима на Земљи пороке лепим представити и потрудићу се да их све заведем.”¹⁰¹

- Од толеранције ислама је то што Алах прашта грехе, колико год их човек понављао, све док тражи опроста за њих, јер је у природи човека да греша, а греси ће се брисати и праштати све док човек буде устрајан у тражењу опроста од свог Господара. Од Ебу Сеида ел Худрија се преноси да је Посланик, а.с., рекао: “Иблис је рекао – тако ми Господара, нећу престати да заводим синове Адемове с правога пута све док им душа не напусти тело. Настави Посланик – А Господар Узвишени је рекао: “ Ја нећу престати да им праштам све док Ме моле за опрост.” (Муснед имама Ахмеда, Сахихул-Џами’ 1650)

¹⁰¹ Ал-Хиџр 39.

Такође, Алахов Посланик, а.с., каже: “Тако ми Онога у чијој је руци моја душа, када ви не бисте грешили, Алах би довео друге људе који би грешили и Алаха молили за опрост, а Он им праштао.” (Ахмед и Муслим)

- Од толеранције ислама је то што је Алах учинио врата тевбе (покајања) отвореним пред муслиманом у свако време и свакој ситуацији, па каже Узвишени:”А оне ко се после недела свога покаје и поправи се – Алах ће, сигурно, опростити. Алах доиста прашта и самилостан је.¹⁰²

Посланик, а.с., каже: “Узвишени Алах ноћу пружа Своју руку да прими покајање онога ко је дању починио неки грех, и дању пружа Своју руку да прими покајање онога ко је ноћу починио неки грех. И тако све док се Сунце не појави са запада.” (Муслим)

Врата покајања су отворена осим у веома ретким ситуацијама, па каже Узвишени Алах: “ Алах прима покајање само од оних који учине какво рђаво дело само из лакомислености, и који се убрзо покају; њима ће Алах опростити. – А Алах све зна и мудар је. Узалудно је кајање оних који чине рђава дела, а који, кад се неком од њих приближи смрт, говоре: "Сад се заиста кајем!", а и онима који умру као неверници. Њима смо болну патњу припремили.”¹⁰³

¹⁰² Ал-Маида 39.

¹⁰³ Ан-Ниса' 17-18.

Врата покајања су отворена, осим у два случаја, како је појаснио Алахов посланик, а.с., у хадису: “Алах прима покајање свога роба све док му душа не дође до гркљана.” (Тирмизи , сахих)

“Ко се покаје пре него сунце изађе са запада, Алах ће му примити покајање.” (Муслим)

- Још један од видова толеранције ислама је и то што је покајање олакшано и доступно. То је ствар између Господара и Његовог роба где међу њима нема никаквог посредништва, напора, непријатности и потешкоће. Довољно је да роб подигне руке према своме Господару, призна своје грехе и замоли за опрост. Каже Узвишени Алах: “Онај ко какво зло учини или се према себи огреша па после замоли Алаха да му опрости – наћи ће да Алах прашта и да је милостив.”¹⁰⁴

- Такође, сва лоша дела и греси онога ко се искрено покајао и чврсто одлучио да се неће враћати њима, биће претворена у добра, јер каже Алах Узвишени: “И они који се мимо Алаха другом богу не клањају, и који, оне које је Алах забранио, не убијају, осим када правда захтева, и који не блудниче; – а ко то ради, искусиће казну, патња ће му на ономе свету удвостручена бити и вечно ће у њој понижен остати; али онима који се покају и узверују и добра дела чине, Алах ће њихова рђава дела у добра променити, а Алах прашта и самилостан је.”¹⁰⁵

¹⁰⁴ Ан-Ниса' 110.

¹⁰⁵ Ал-Фуркан 68-70.

Исламски шериат се обраћа менталитету грешника и лечи његову психичку збуњеност тиме што су му врата покајања отворена како би се одвратио од греха и како не би очајавао и изгубио наду да ће наш Господар, Алах Узвишени, опростити својим створењима грехе ма колики они били.

Каже Алах: “Реци: “О робови моји који сте се према себи огрешили, не губите наду у Алахову милост! Алах ће, сигурно, све грехе опростити; Он, доиста, много прашта и Он је милостив.”¹⁰⁶

Ово је што се тиче обавеза и права према Алаху, а што се тиче права људи, потребно је вратити им њихова права и затражити опрост.

- Од толеранције ислама је и то што ће човек бити награђен за своју лепу намеру (одлуку) па иако је не спроведе у дело, тј. ако је одлучио учинити добро дело па га не учини, биће награђен као да га је учинио. Штавише, ако муслиман науми учинити неко лоше дело па одустане од тога из страха од Алахове казне, Алах ће га наградити за то, јер је оставио оно што је забрањено бојећи се Алаха. Посланик, а.с, каже да је Алах у хадиси-кудсију рекао: “Ако Мој роб одлучи (науми) да учини неко лоше дело, па га не учини, Ја му за то ниста не уписујем, , а ако он то лоше дело учини, онда му упишем само један грех. Када Мој роб науми да учини добро дело, па га не учини (нешто га спречи), Ја ћу му за то уписати једно потпуно добро дело (као да га је и учинио). А ако га одлучи учинити и учини га, Ја ћу му за

¹⁰⁶ Аз-Зумар 53.

њега уписати десет добрих дела до седам стотина пута више од тога.”¹⁰⁷

Толеранција ислама се огледа и у томе што греси муслимана не могу заклонити и спречити Аллахову милост од њега. Чак ће се надати Алаховој милости и опросту и у случају када види мноштво греха, када му буду предочени,. Алахов посланик, а.с., је рекао: “Ја доиста знам последњег човека који ће ући у ценет (рај), а последњег становника цехенема (пакла) који ће изаћи из њега. Тај човек ће бити доведен на Судњем дану па ће му се наредити да му се покажу његови мали греси, а уклоне од њега велики. Када му се изложе мали греси биће му речено: - Тог дана си урадео то и то. Човек ће рећи – Да. Неће моћи да негира и бојаће се да му не буду изложени и велики греси па ће му Алах рећи – Заменио сам ти свако лоше дело добрим. На то ће човек казати – О Господару, учинио сам неке грехе које не видим овде. Тада се Посланик, а.с., насмејао тако да су му се видели кутњаци.” (Муслим)

- Од толеранције ислама је и то што је Алах благ према грешнику и према невернику, па каже Узвишени: “Да Алах кажњава људе према ономе што заслужи, ништа живо на површини Земљиној не би оставио; али, Он их оставља до рока одређеног, и кад им рок дође – па Алах добро зна робове Своје.”¹⁰⁸

¹⁰⁷ Сахикул-Бухари 6. део, стр. 2724, бр. хадиса 7062.

¹⁰⁸ Фатир 45.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА И ПОНИШТАВАЊЕ ГРЕХА

Од толеранције ислама је и то што је за нека дела ибадета (обрете) прописана награда брисање греха као милост од Алаха према својим робовима, растерећење њихових душа и ослобађање од мноштва греха. Нека од тих дела су:

- Обављање прописаних обреда за које је награда брисање греха. Посланик, а.с., каже: “Пет дневних намаза, цума до цуме и рамазан до рамазана, бришу грехе почињене између њих, ако се избегну велики греси.” (Муслим)

- Посланик, а.с., каже: “Обављајте хаџ и умру, једно иза другога, јер заиста они отклањају сиромаштво и бришу грехе као што мијех уклања прљавштину од злата и сребра. За примљени хаџ нема друге награде осим џенета (раја).” (Хадис је сахих, Ес-Сахиха 1200)

- Од толеранције ислама је и то што је избегавање великих греха узрок опроста онога што преостане од малих греха, јер каже Алах Узвишени: “Ако се будете клонили великих греха, оних који су вам забрањени, Ми ћемо прећи преко мањих испада ваших и увешћемо вас у дивно место.”¹⁰⁹

- Ширење селама и руковање међу муслиманима такође бришу грехе. Од Хузејфе се преноси да је Посланик, а.с., рекао: “Када се муслиман рукује са својим братом муслиманом, са њих спадају греси као што лишће пада са

¹⁰⁹ Ан-Ниса' 31.

дрвета.” (Бележи га Безар, а Албани га сматра веродостојним)

- Од толеранције ислама је и то што све што човека задеси од болести, искушења и туге, Алах ће му због тога опростити грехе и умањити лоша дела. Од Ебу Сеида Ел-Худрија, р.а., се преноси да је Посланик, а.с., рекао: “Неће верника задесити ни тешкоћа, ни болест, нити забринутост, нити туга, нити било каква недаћа, ни жалост, осим да му тиме Алах не избрише нешто од његових греха.” (Муслим)

Такође, каже посланик а.с.: “Верника неће задесити никаква невоља, па чак ни убод трна, а да му Алах због тога неће уписати добро или избрисати лоше дело.” (Мутефекун алејхи)

- Чистоћа и хигијена у исламу такође бришу грехе. Од Ебу Сеида Ел-Худрија се преноси да је Посланик, а.с., рекао: “Зар нећете да вам укажем на оно због чега ће вам Алах поништити грехе и увећати добра дела? Асхаби рекоше – Хоћемо, Алахов посланиче. Затим Посланик, а.с., рече: “Употпуните абдест када вам је тешко и ишчекујте намаз за намазом. Нико од вас неће изаћи из своје куће, клањати за имамом, затим сести и чекати следећи намаз, а да мелечи (анђели) неће рећи – Алаху опрости му, Алаху смилуј му се.” (Ибн Маџе, Ибн Хузејме, Ибн Хибан у свом Сахиху, Дарими у свом Муснеду, а Албани га сматра веродостојним)

- Од толеранције ислама је што је лако дело спомињања и сећања на Алаха равно удељивању иметка на Алаховом путу у различите сврхе. Ебу Хурејре казује да су се

сиромаси пожалили Алаховом Посланику, а.с., казавши: 'Богаташи нас претекоше у високим степенима и вечним уживањима.' Мухамед, а.с., их упита: 'Како то?' Рекоше: 'Клањају као и ми, посте као и ми, али они имају предност у иметку помоћу којег обављају хаџ и умру, боре се и удељују. Мухамед, а.с., рече: 'Хоћете ли да вас подучим нечему чиме ћете стићи оне који су вас престигли, још више престићи оне који су иза вас и нико неће бити бољи од вас, осим онога ко уради исто што и ви?' Рекоше: 'Хоћемо, Алахов Посланиче!' Он им рече: 'После сваког намаза проучите 33 пута субханалāх, 33 пута елхамдулилāх и 33 пута Алāху екбер. Разишли смо се и неки су рекли да треба по 33 пута рећи субханалах и елхамдулилах, а Алаху екбер 34 пута па сам поново питао Посланика, а.с., и рекао ми је – Реци по 33 пута.' (Муслим)

- Мноштво добрих дела брише лоша дела. Преноси Муаз ибн Џебел, р.а., да је од Посланика, нека је на њега Божији мир и спас, тражио да му опоручи нешто (да га посаветује) па је Алахов Посланик, а.с., рекао: "Бој се Алаха где год био, после лошег дела уради добро дело, чиме ћеш га избрисати и лепо поступај према људима!" (Ахмед)

- Од толеранције ислама је и то што нека дела ибадета бришу и поништавају казну за почињене мање грехе. Доказ за то је хадис од Ебу Умаме, р.а., у којем се преноси да је дошао неки човек Посланику, а.с., и рекао: "О Алахов посланиче, заслужујем казну па ме казни!!! Посланик, а.с., рече – Јеси ли узео абдест пре него си ми дошао? Овај човек рече – Јесам. Јеси ли клањао са нама када смо ми

клањали – упита Посланик а.с. Човек одговори – Да. Посланик, а.с. на то рече – Иди, доиста ти је Алах већ опрости.” (Мутефекун алејхи) *Наравно, у хадису није реч о казнама за блуд, пијење алкохола и слично, јер оне се не укидају и не бришу намазом и није дозвољено имаму (владару) да их остави.*

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА И ОТКУП ЗА ГРЕХЕ

Од толеранције ислама је и то што је прописан откуп када се прекрше неке забране у односу према Алаху или према људима. Тај откуп је разлог опроста почињеног греха и он анулира грижу савести код муслимана након што изврши откуп за грех, да неби због тог греха живео у узнемирености и бризи. У наставку ћемо навести неке од аспеката толеранције и флексибилности на овом пољу:

- У случају ненамерног убиства прописан је откуп како нам је појаснио наш Узвишени Господар: “Незамисливо је да верник убије верника, то се може догодити само – нехотице. Онај ко убије верника нехотице – мора ослободити ропства једног роба-верника и предати крварину породици његовој; ослобођен је крварине једино ако они опросте. Ако он припада народу који вам је непријатељ, а сам је верник, мора ослободити ропства једног роба-верника; а ако припада народу с којим сте у савезу, мора дати крварину породици његовој и ослободити ропства једног роба-верника. Не нађе ли, мора узастопце постити два месеца да би Алах примио покајање – а Алах све зна и мудар је.”¹¹⁰

- У случају зихара – када се човек заветује да неће прилазити својој жени као што не прилази мајци – прописан је откуп како нам је појаснио Узвишени Алах:

¹¹⁰ Ан-Ниса’ 92.

“ Они који женама својим рекну да им нису допуштене, као што им нису допуштене мајке њихове, а онда одлуче да с њима наставе живети, дужни су, пре него што једно друго додирну, да једног роба ропства ослободе. То вам се наређује – а Алах добро зна оно што ви радите.”¹¹¹

- За кршење заклетве је такође прописан откуп како нам је појаснио Узвишени: “Алах вас неће казнити ако се закунете ненамерно, али ће вас казнити ако се закунете намерно. Откуп за прекршену заклетву је: да десет сиромаша обичном храном којом храните чељад своју нахраните, или да их оденете, или да роба ропства ослободите. А онај ко не буде могао – нека три дана пости. Тако се за заклетве ваше откупљујте када се закунете; а о заклетвама својим брините се! Ето, тако вам Алах објашњава прописе Своје да бисте били захвални.”¹¹²

- Од толеранције ислама на пољу откупа за грехе је и то што откуп престаје бити обавезан у случају немоћи да се он изврши било финансијски или телесно. Најбољи доказ за то је прича о асхабу који је дошао Посланику, а.с., и рекао му: - Алахов Посланиче, ја сам пропао! “Шта ти је?”, упитао је он. – Имао сам интимни однос са својом женом, а постио сам - одговорио је. “Имаш ли роба да га ослободиш?”, упитао је Алахов Посланик, с.а.в.с. - Немам - одговорио је. “ А јеси ли у могућности постити два узастопна месеца?”, питао је даље (Веровесник, с.а.в.с.). - Нисам - одговорио је овај. “Да ли си у могућности

¹¹¹ Ал-Муцадила 3.

¹¹² Ал-Маидах 89.

нахранити шездесет сиромаша?” - Нисам - одговорио је. Потом се Веровесник задржао - каже Ебу Хурејре - и док смо ми још били ту, Веровесник је дошао са посудом хурми и упитао за оног човека где је.- Ја сам - одазвао се овај. “Узми их и подели на име милостиње!”, рече му Веровесник, с.а.в.с. -Је ли сиромашнијем од мене, Алахов Посланиче? - упитао је он и наставио: - Богами, између два њена камењара (два крша Медине) нема никог сиромашнијег од мојих укућана! Веровесник, с.а.в.с., се насмеја толико да су му се указали очњаци, а затим рече: “Нахрани њима своје укућане!”¹¹³

¹¹³ Сахихул Бухари, 2. део, стр. 684, бр. хадиса 1834.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА И ТРАЈНОСТ ДОБРИХ ДЕЛА

Од толеранције ислама је и то што муслиман може бити награђен и за дела која не чини и то тако што ће другима указати на чињење неког добра. Каже посланик а.с.: “Ко буде позивао ка упуту, имаће исту награду као и они који га буду следили, а то неће ништа умањити њихове награде. А ко буде позивао у заблуду имаће исти грех као и они који га буду следили, а то неће ништа умањити од њиховог греха.”¹¹⁴

Ово је оно што муслимана подстиче да свим силама настоји поправити своје друштво чињењем, подржавањем и позивањем на добро, а с друге стране борбом против нереда и упозоравањем на њега, као и неширењем и непромовисањем истог у друштву како би имао што мање лоших дела. На овај начин муслиман поправља себе и друштво.

- Такође, од широкогрудости ислама је и то што је леп одгој породице и ширење знања у људском друштву нешто за шта ће човек бити награђен још за свога живота, а та добра дела ће трајати и након његове смрти. Каже посланик а.с.: “Када човек умре, престају му тећи награде за дела изузев у три случаја: трајне милостиње, корисног

¹¹⁴ Сахиху Муслим, 4. део, стр. 2060, бр. хадиса 2674.

знања или доброг детета које му учи дову (моли за њега)! “¹¹⁵

¹¹⁵ Сахиу Муслим, 3. део, стр. 1255, бр. хадиса 1631.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА И ЧОВЕКОВЕ СТРАСТИ

Доиста, од широкогрудости ислама, његове флексибилности, жеље и љубави према добру за своје следбенике је и то што се њихове навике и удовољење страстима, ако је то са добром намером и циљем (у складу са исламским прописима), рачунају као добра дела за која ће бити награђени. У том смислу наводимо следеће:

- Од толеранције ислама је то што када муслиман удовољи својим прохтевима на халал (дозвољен) начин, са својом женом, с намером очувања своје и њене чедности и како не би упали у оно што је забрањено, у том случају удовољавање страстима је ибадет, добро дело за које ће бити награђен. Од Ебу Зера, р.а., преноси се да су му неки Посланикови, а.с., другови рекли: "Алахов Посланиче, одоше богаташи с наградама: клањају као што ми клањамо, посте као што ми постимо и дају милостињу од вишка свог иметка." Алахов Посланик рече: "Зар и вама Алах није дао нешто с чиме ћете садаку удељивати!? Заиста је сваки тесбих садака, сваки текбир и сваки тахмид су садака, сваки техлил је садака; наређивање добра и одвраћање од зла је садака; а и брачни однос са својом женом је садака." Асхаби упиташе: "Алахов Посланиче, зар и у задовољењу својих страсти има награде!?" "Шта мислите, када би неко од вас своју страст употребио у забрањено, зар за то не би

заслужио грех? Исто тако, ако је употреби у дозвољено, имаће за то награду', одговори Посланик, а.с."¹¹⁶

- Такође, за навике које су дозвољене муслиман ће бити награђен уколико их чини са лепом намером и сврхом. У том смислу, ако муслиман једе и пије с намером да сачува и ојача своје тело како би зарађивао оно што му је дозвољено, како би зарадео опскрбу за своју породицу чиме га је и Алах обавезао, како би помогао својој браћи у богобојазности и обожавању Алаха, све је то ибадет за који ће бити награђен. Посланик, а.с., је рекао: “Када човек потроши на своју пордицу оно што је зарадео рачуна му се као садака (милостиња).”¹¹⁷

Штавише, свако дело које муслиман учини са лепом намером и циљем убраја се у садаку. Посланик а.с. је рекао: “Сваки муслиман дужан је дати садаку.’ Рекли су: ‘А шта ако не може?’ Рекао је: ‘Нека привређује својим рукама и тако користи себи и дели садаку.’ А ако не може или ако то не учини?’, упитали су. ‘Нека помогне оном који је у великој потреби’, рекао је. ‘А ако не учини?’, упитали су. ‘Нека препоручује добро’, одговорио је. ‘А ако и то не уради’, упитали су. ‘Нека се окани зла, јер је и то садака.” (Бухари)

¹¹⁶ Сахиху Муслим, 2.део, стр. 697, бр. хадиса 1006.

¹¹⁷ Сахихул-Бухари, 1. део, стр. 30, бр. хадиса 55.

ТОЛЕРАНЦИЈА ИСЛАМА У ОДГОЈУ

Правац и метод који ислам користи у одгоју и подучавању је правац самилости, добротивости и блакости, а никако метод грдње и обесхрабрења. Посланик, а.с., каже: “Доиста ја нисам послат да проклињем и да отежавам, већ сам послат да подучавам и олакшавам.”¹¹⁸

- Од толеранције ислама на пољу саветовања је метод Алаховог посланика, а.с., који се заснива на љубави према добру, самилости, блакости и нежности у излагању. То је онај метод и начин којег је Посланик, а.с., применио у саветовању младића који је желео да почини блуд па је за то тражио дозволу од Посланика, а.с. Посланик, а.с., му је рекао: “Да ли би волео да неко са твојом мајком чини блуд?” `Не бих Алахов Посланице` - одговори младић. `А да ли би волео да неко са твојом сестром почини блуд?` - упита га Алахов Посланик. `Не бих Алахов Посланиче`. `Ни други људи не воле да се чини блуд са њиховим мајкама, сестрама, теткама` - рече му Посланик а.с. Након тога стави племениту руку на младићеву главу и проучи му дову: `Господару, опрости му његове грехе, очисти му срце, сачувај му његов полни орган (како не би починио блуд).` (Сахих, Ес-Сахиха 370, шејх Арнаут каже да је ланац овога хадиса сахих)

- Толеранција ислама на пољу подучавања је у примени метода флексибилности и лакоће. Алахов посланик, а.с., је трасирао стазу, правац и методу лакоће и

¹¹⁸ Сахиху Муслим, 2. део, стр. 1104, бр. хадиса 1478.

поједностављености онима након њега кроз причу са бедуином који је ушао у џамију и помокрио се. Асхаби Алаховог посланика, а.с., рекоше “Мех, Мех” (узвик грдње), а Посланик, а.с., тада рече: “Пустите га, немојте га прекидати”, затим је позвао бедуина и рекао му – Ово је џамија и не служи за обављање нужде. Како каже Алахов посланик а.с. – Џамија служи за учење Кур’ана и спомињање Алаха. Након тога је наредео да се проспе кофа воде на место где се помокрио бедуин како би се уклонила нечистоћа. (Мутефекун алејхи)

Доиста, Посланикова толеранција није казнила, нити грдила овог младића иако је желео починити грех који се у исламу сматра великим, нити је грдила овог бедуина, незналицу који се помокрио у џамији Посланика, а.с., иако је је џамија од најбољих и највреднијих места. То само појашњава правац и метод по којем треба поступати након њега, а.с., како би олакшао начин подучавања, упућивања и одгоја.

ЗАКЉУЧАК

Кроз дружење са овом књигом биће ти потпуно јасно да ислам тежи и позива ка толеранцији кроз добротворство људима и позив на лепо понашање према њима. Зар Посланик, а.с., није рекао: “**Нипошто не потцењуј ни једно од добрих дела, па макар да сретнеш свога брата насмејаног лица.**” (Муслим)

Такође, ислам позива ка толеранцији тако што позива и заговара да се људима жели добро. Зар Алахов посланик, а.с., није рекао: “**Жели другима оно што желиш себи.**” (Тирмизи, Ибн Маџе, Ес-Сахиха 72)

Муслиман се не сме мешати у туђе ствари и послове и мора оставити оно што га се не тиче, јер Посланик, а.с., је рекао: “**Од лепоте ислама човека је остављање онога што га се не тиче.**” (Бележи га Тирмизи и оцењује га као хасен, а шејх Албани га оцењује веродостојним у „Мишкату“)

Ислам позива ка томе да човек буде од користи људима и да уноси срећу и радост међу њих. Посланик, а.с., каже: “**Најдражи људи Алаху су најкориснији народу (од којих народ највише користи има). Најдраже дело Алаху јесте: она радост и весеље коју унесеш у неког муслимана, или да му отклониш неку недаћу и бригу, или да отклониш од њега глад (тј. да га нахраниш), или да му подмириш неки његов дуг. Да будем ту са својим братом који је у потреби и недаћи некој, драже ми је него да проведем месец дана у и’тикафу (боравак) у овом месциду (тј. Посланиковој џамији у Медини). Ко сузбије своју љутњу и стрпи се у**

моментима љутње, Алах ће му прикрити његове махане. А ко сакрије и неутралише свој бес онда када је у могућности да га испољи, Алах ће му испунити срце задовољством на Судњем дану. Ко буде са својим братом у недаћи и потреби док је не стабилизује (тј. отклони и неутралише), Алах ће стабилизовати и ојачати његова стопала на Дан када ће стопала нестати и пропасти.” (Албани га је оценио веродостојним у Сахихул-Џами’)

Ово није говор човека већ је све аргументовано шериатско-исламским доказима и текстовима из Кур’ана и сунета. Ово је методологија и правац ове вере. Зар вера, чији је ово пут, није најпреча да се следи и подржава, или у најмању руку, да јој се не супротставља, већ да јој се обезбеђују путеви и начини како би она напредовала и ширила се? Заиста је срећан онај ко припада оваквој религији па ужива у овој толеранцији и једноставности. Један од разлога што неки немуслимани беже од ислама је оно што виде у понашању људи који се приписују исламу, а ислам са њиховим девијантним и лошим понашањем нема ништа. Штавише, такви људи су далеко од ислама. Надам се да такви срамотни поступци неких муслимана неће бити баријера да спознаш исправност ове величанствене вере. Позив ка што већој спознаји исправног ислама је увек актуелан, али под условом да се информације црпе из проверених, поузданих и разноврсних извора. Молим Алаха да ова књига буде од користи и да служи сврси и циљу због којег је написана. Своју наклоност упућујем сваком ко прочита ову књигу. Моја

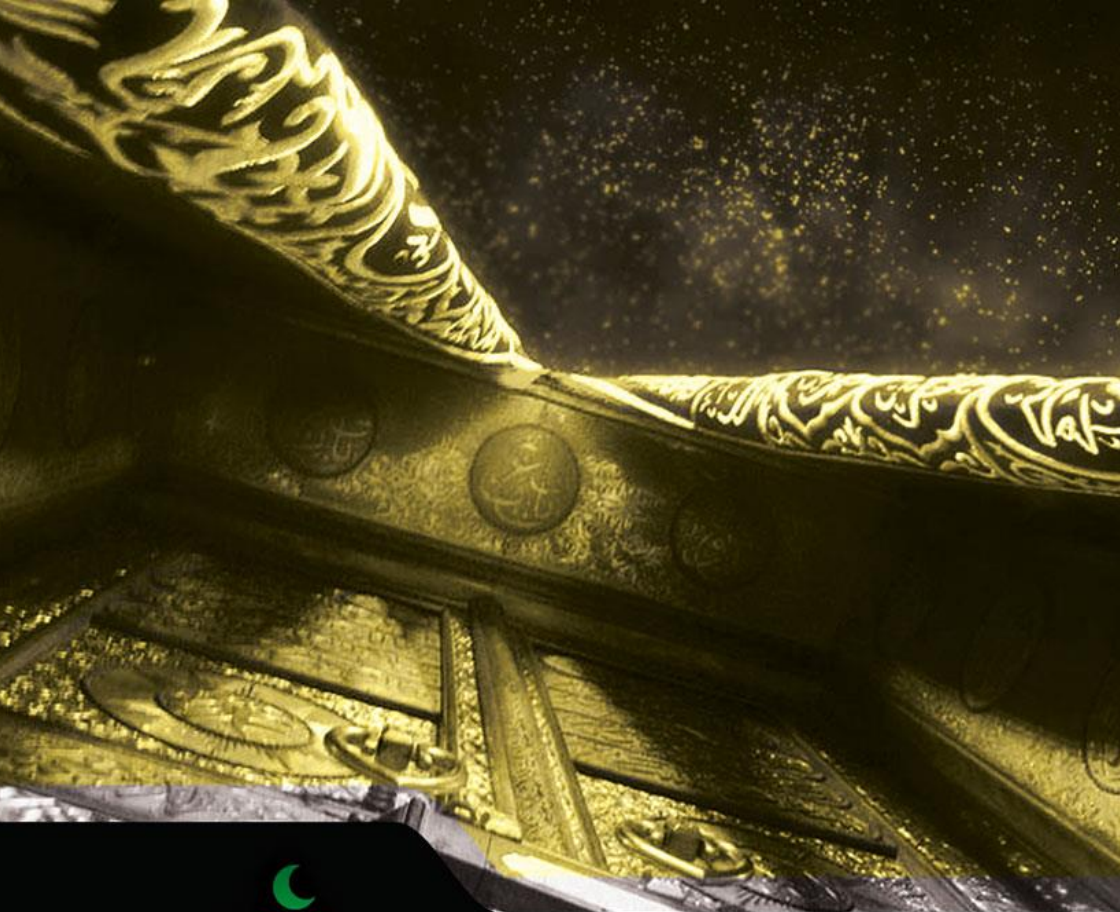

жеља је да мир стигне у све делове Земље и позивам све да спознају истину. Остајте у Алаховој заштити.

www.islamland.com

info@islamland.com

ISLAM LAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM